

8. ORÍGENS DE CLASSE, EDUCACIÓ I MOBILITAT SOCIAL

Ascens i descens social de les persones joves en el context de crisi

Xavier Martínez i Celorrio i Antoni Marín i Saldo

8.1. Introducció

La desigualtat socioeconòmica i cultural en els orígens familiars implica una desigualtat de recursos, d'aspiracions i de possibilitats de partida que condicionen les trajectòries vitals de les persones joves a Catalunya. En el capítol 4 del Volum 1 d'aquest informe, dedicat a l'Educació, es torna a constatar la desigualtat de resultats educatius segons la categoria ocupacional i el nivell d'estudis del pare o la mare. Entre els fills i les filles de progenitors amb ocupacions directives i gerencials, el 20% de joves de 16 a 34 anys ha arribat a un màxim d'educació bàsica (ESO/EGB) mentre que entre els fills i filles de progenitors ocupats en les categories més elementals, aquesta taxa de pobresa formativa suposa un 52%. Amb relació a l'abandonament dels estudis, l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 torna a confirmar un patró constant de reproducció de la desigualtat: com més alta és la categoria socioeconòmica del pare o la mare, més continuïtat educativa, i a la inversa.

En el capítol 5 del Volum 1 del present informe, dedicat al Treball, també s'ha corroborat el pes determinant de les desigualtats per llar d'origen que comporten major taxa d'atur, pitjors condicions laborals i salaris juvenils més baixos com més baixos siguin els estrats socioeconòmics de procedència. Al capítol 7 del Volum 1, dedicat als Ingressos, també es constata que la taxa de pobresa dels joves i de les joves de 15 a 34 anys arriba al 6,5% entre els fills i filles de pare o mare amb ocupacions directives i gerencials però es multiplica per cinc entre els fills i filles de pare o mare amb les ocupacions més elementals (33,3%). La regressió logística entorn a la desigualtat d'ingressos entre joves no descobreix una forta associació amb la categoria ocupacional dels progenitors. En canvi, sí que troba correlació amb dues variables adscriptives, relatives a l'origen social, com són el nivell educatiu del pare o la mare i la procedència estrangera o no del pare o la mare. En suma, els indicadors múltiples de l'origen social pesen.

Les constatacions sobre la influència de l'origen social en la desigualtat de trajectòries educatives, laborals i residencials dels joves i de les joves són abundants en l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 i en anteriors enquestes. La joventut és el període clau per copsar tant la reproducció intergeneracional de les desigualtats com la mobilitat social intergeneracional. Certament, la joventut és el període vital més vinculat a l'enclassement

en tant que procés transicional que culmina amb la posició consolidada de classe i d'estatus adult. Es un procés que tendeix a ser majoritàriament lineal però també hi abunden les interrupcions, els canvis de ruta o, fins i tot, el retorn a la llar d'origen, darrerament, a causa dels efectes de mobilitat social descendent que provoca l'actual crisi. Una part de la desigualtat d'origen es reproduïx i s'hereta entre certs subgrups de joves que acaben enclassats en la mateixa classe social i condicions de vida que els seus progenitors. Però hi ha una altra part de la desigualtat d'origen que és reversible i permet no només l'ascens social a destins i a classes superiors a les d'origen sinó que també provoca, i cada cop més, el descens social i d'estatus a destins inferiors. Per tant, parlem d'un procés d'enclassement que és mesurable en termes de reproducció però també de mobilitat social intergeneracional. En aquest capítol d'anàlisi transversal, volem capturar la dimensió dinàmica i diacrònica de la desigualtat heretada o adquirida que fa de la mobilitat social un resultat intergeneracional entre progenitors i fills i filles.

La mobilitat social és un dels temes més rellevants de la sociologia, permet avaluar el model de justícia social i la igualtat d'oportunitats de cada país o marc territorial estudiat. La mobilitat social es defineix com a «moviment dels individus i de grups sencers entre les diferents posicions de classe del sistema d'estratificació social d'una societat» (Marshall, 2005). En concret, la mobilitat absoluta mesura els canvis totals de classe social dels fills i filles amb relació al seu pare i mare. Resulta ben identificable i immediata per als individus que l'experimenten i la reconeixen com a ascens o descens social. Si els individus són immòbils amb relació a la classe del pare i la mare, hi ha herència o reproducció de classe. Estudiant la mobilitat social podem conèixer millor les fronteres de classe, l'enduriment o la porositat de cada classe social i el seu grau d'herència i de reproducció social. Per tant, no tan sols cal analitzar la part positiva de l'anomenat "ascensor social", sinó també la reproducció i el descens de classe. En suma, analitzem com les desigualtats d'origen queden distribuïdes o transmeses entre pares/mares i fills/filles.

Per capturar la mobilitat social absoluta, no ens basarem en l'opinió subjectiva dels i de les joves, sinó en l'atribució objectiva que farem de la seva classe social de procedència (origen de classe) i de la seva classe social d'arribada (destinació de classe). Per atribuir o imputar les classes socials, farem servir dos procediments. Per capturar les desigualtats d'origen, hem identificat quatre tipologies d'origen familiar de classe a partir de l'anàlisi de correspondències múltiple (ACM). En segon lloc, per analitzar la mobilitat d'origen i de destinació de les persones joves hem seguit el procediment més habitual a partir de l'esquema i de la sintaxi EGP de classes socials del pare i la mare. La posició de classe dels progenitors és la que ocupava quan els seus fills/filles tenien 15 anys. Utilitzem així un dels requisits tradicionals dels estudis sobre mobilitat social, que permet capturar l'origen de classe en què s'han socialitzat, educat i crescut les persones joves de 2012.

Ara bé, no hem escollit tot el col·lectiu jove de 2012 com a objecte d'estudi. El resultat final dels processos d'enclassement en termes de reproducció i de mobilitat social intergeneracional sempre depèn d'on situem l'edat de tall. Hem seleccionat el col·lectiu d'entre 28 i 34 anys com a focus principal en l'anàlisi de la mobilitat social. En la disciplina sociològica predomina un consens internacional d'establir una edat mínima de 30 anys per calcular l'ascens, l'herència i el descens intergeneracional, considerant que en aquesta edat ja s'han

consolidat els individus en la seva primera posició de classe com a adults. Així, s'eviten els efectes distorsionadors de l'anomenada "contramobilitat" que implica ocupar posicions inicials de classe que són temporals, volàtils, transicionals i més baixes entre els 16 i els 27 anys. L'estudi de les transicions juvenils focalitzat abans dels 28 anys, captura una forta incidència dels factors d'origen social en la desigualtat de trajectòries (Serracant, 2009) però no s'acostuma a relacionar aquesta desigualtat amb les situacions de "contramobilitat". Una part de la "contramobilitat" queda corregida i permet certa remuntada d'una part de les persones joves en millors posicions de classe que acaben per consolidar-se entre els 28 i els 34 anys. D'aquí que l'etapa dels 28 als 34 anys pugui considerar-se com un nou i significatiu graó del cicle vital, conegut com el graó dels "adults joves" o "adults emergents" (Arnett, 2004) on es dirimeix l'enclavament definitiu de la joventut, allargant així la condició de jove fins als 34 anys, edat frontera d'aquesta enquesta a la joventut de 2012.

Estudiarem, doncs, la mobilitat social intergeneracional del col·lectiu d'entre 28 i 34 anys, submostra que suma 1.178 individus amb dades consistents tant dels seus orígens com dels seus destins de classe. A més d'aquest col·lectiu prioritzat (28 a 34 anys), identificarem també la mobilitat social intergeneracional del total de joves d'entre 16 i 34 anys, del total de joves amb ingressos propis, del total de joves emancipats de la llar i del col·lectiu de joves d'entre 16 i 34 anys que ja són pares i mares al 2012. Aquestes quatre situacions conformen diferents condicions juvenils d'emancipació i d'adultesa que són avaluables en termes de mobilitat i de reproducció social, al marge de l'edat dels subjectes.

Una darrera consideració metodològica, aplicada entre tots els diferents col·lectius que analitzarem, és advertir que hem computat la categoria "no ocupats" com una categoria de descens d'estatus amb relació als progenitors¹. La raó és l'allargament de l'actual crisi econòmica (2008-2013) i la transformació de l'atur no pas com a un episodi temporal i superable sinó com a una posició crònica que cristal·litza i provoca el bloqueig de les trajectòries juvenils i el seu descens d'estatus estancat i perllongat. No obstant això, també hem computat la mobilitat social intergeneracional sense l'atur com a categoria de descens a fi de poder comparar les dades de l'EJC 2012 amb les dades de mobilitat social juvenil en l'època de bonança econòmica al 2005².

Aquest capítol comença amb la descripció de les desigualtats de partida derivades de cada origen social, capturant la classe social de les famílies quan els enquestats tenien 15 anys, que caracteritzen el seu primer context de socialització. És un capítol necessari per justificar com es delimiten les classes socials d'origen. Un segon apartat analitza la desigualtat d'estatus i de trajectòries dels i de les joves segons els seus orígens de classe. Per últim, el tercer apartat analitza la mobilitat social absoluta intergeneracional per als col·lectius ja descrits. Acabem el capítol amb una discussió de resultats que pretén condensar les implicacions socials i institucionals que té l'actual bloqueig a la mobilitat social de les persones joves i el descens generacional que experimenten.

1 La major part dels "no ocupats" són joves aturats però la categoria també inclou inactius/ives que, en el cas dels i de les joves d'entre 28 i 34 anys, tan sols són un 7% del total.

2 Les dades del 2005 per realitzar aquesta comparativa *cross-sectional* entre 2005-2012 han estat publicades a Martínez-Celorio i Marín (2010).

8.2. Orígens de classe, famílies i desigualtats de partida

Tal i com assenyala Carabaña (1993), formem part d'una classe social mitjançant la família i és aquesta institució qui exerceix la influència de la classe social sobre els individus. Per això, els orígens socials de les persones joves estan mediatos per les famílies i, alhora, aquestes estan condicionades per la posició desigual de classe, d'estatus i de condicions de vida en què queda inscrita en l'estructura social amb relació a la resta. En funció de la temàtica i l'objecte d'estudi, certament podem trobar que les famílies d'una mateixa classe social poden ser molt diferents entre si i, alhora, assemblar-se molt a famílies d'altres classes socials. Això passa, per exemple, en els estudis sobre estils educatius familiars, que constaten que els diferents estils familiars d'educació i de socialització dels fills i filles (tradicionals, progressistes, harmònics o caòtics) resulten molt transversals entre les diverses classes socials o entre les categories socioeconòmiques considerades (Elzo, 2009; Torrubia i Doval, 2009).

En canvi, quan assignem la classe social a les famílies, moltes de les seves característiques més particulars (cohesió i normes internes, estils de vida, etc.) són subsumides o arraconades en un segon pla. La classe social es pot entendre com un gran conglomerat de famílies i de llars que comparteixen semblants posicions socioeconòmiques, d'estatus i de poder en el sistema relacional de desigualtat social en què totes les classes existeixen en interdependència. La classe social no és un atribut o una qualitat dels individus sinó una posició estructural en la jerarquia de desigualtat creada per la divisió del treball i de la riquesa de la societat estudiada. La classe social tampoc no està imposada per naixement ni suposa una adscripció irreversible atès que és adquirida o perduda en les trajectòries dels individus que, això sí, parteixen des d'orígens socials desiguals. En aquest capítol analitzem i classifiquem les unitats familiars de les persones joves com a orígens de classe que han emmarcat i condicionat la primera socialització, les oportunitats i les posteriors trajectòries dels joves i de les joves. En primer lloc, identificarem la classe social individualitzada de pares i mares. En el segon apartat, expliquem com hem construït la tipologia d'orígens familiars de classe i quins eixos d'estratificació resulten rellevants per explicar la posició de classe dels joves i de les joves aquí analitzats.

8.2.1. Classe social dels progenitors segons l'esquema EGP

La perspectiva tradicional de l'anàlisi de classe atribueix a tots els membres de la família la posició de classe ocupada pel sustentador principal, figura associada amb els homes (Erikson i Goldthorpe, 1993; Goldthorpe, 1983). En aquesta perspectiva, les dones ocuparien les "posicions derivades" de la classe dels seus marits atesa la seva menor i intermitent vida activa en el mercat laboral a causa de la seva major dedicació, per un motiu o per un altre, al treball domèstic i a la criança dels fills/filles. Aquesta perspectiva convencional, molt característica del model de societat industrial ja superat, va ser corregida incorporant la "posició dominant" de la llar, al marge del gènere. És a dir, atribuint la posició ocupacional i material més alta ja sigui la del pare o la de la mare (Goldthorpe, 2010). Una tercera opció, tenint en compte la creixent emancipació educativa, social i laboral de les dones,

el major pluralisme familiar i la major individualització de les opcions vitals, rau a proposar la perspectiva individual d'atribució de classe, tant per a homes com per a dones (Baxter, 1992; Walby, 1986).

Adoptarem, d'entrada, aquesta tercera perspectiva individual seguint l'esquema de classes EGP, ja que és l'esquema de classes més utilitzat per la sociologia internacional i que ja la vam aplicar en la recerca recent sobre la mobilitat social a Catalunya, citada anteriorment³. L'esquema de classificació de classes socials d'Erikson, Goldthorpe i Portocarrero (EGP) és un esquema relacional de classes, d'inspiració weberiana, que diferencia les desigualtats de poder, propietat, estatus i qualificació entorn a 11 categories, que poden alhora agrupar-se. A diferència d'altres autors que identifiquen la posició en l'estructura social mitjançant una jerarquia *gradacional* d'ocupacions, ingressos i prestigi, l'esquema EGP es construeix com un esquema *relacional* entre classes que captura les seves relacions socials de desigualtat i poder i que integra diversos eixos de divisió interdependents per delimitar-les:

- La distinció bàsica entre persones assalariades i propietaris, diferenciant la petita burgesia amb assalariats (IVa), autònoms o treballadors independents (IVb) i grans propietaris (I) del conjunt d'assalariats.
- La distinció d'autoritat i poder en les relacions de treball, distingint directius públics i d'empresa (I) i quadres intermedis (V) enfront la resta d'assalariats.
- La segmentació desigual per qualificació i coneixement professional, diferenciant entre l'alta experta professional (II), intermèdia (IIIab-V), qualificada manual (VI) i no qualificada manual, no manual i agrària (VIIab).
- La diferenciació sectorial: manual (VI-VIIab) / no manual (I-II-IIIab-V); agrària (IVc i VIIIb); administrativa (IIIa) / comercial i serveis (IIIb)
- La distinció weberiana entre les “situacions de treball” (assalariats o aturats amb menor seguretat, qualificació, autonomia i promoció laboral) i les “situacions de mercat” (professionals superiors i experts amb major poder social de mercat i major dotació d'ingressos, de presa de decisions i d'oportunitats de carrera).

A l'hora de classificar els pares i les mares en l'esquema teòric EGP, hem creuat la variable “ocupació” per les variables “propietat” i “autoritat laboral”, reportades per la persona jove enquestada, reubicant els efectius a fi de capturar la situació de classe més concreta i realista. A títol d'exemple de com operativitzem el tractament de les dades: el grup ocupacional de “dependents de mercats i comerç” s'ha adscrit a la classe IVa si són petits propietaris del seu negoci amb assalariats, a la classe IVb si són autònoms, a la classe V si són encarregats i a la classe VII si són assalariats. Alhora, hem afegit la categoria “no ocupat” per a pares i per a mares.

3 Martínez Celorrio, X. i Marín, A. (2010)

L'esquema EGP és la base metodològica de la nova Classificació Socioeconòmica Europea (ESeC), una eina de l'estadística oficial que explica amb més detall Requena (2011). El quadre 1 permet establir les equivalències entre ambdós esquemes. Una singularitat de l'esquema EGP és que permet reagrupar-ho en set, cinc i fins a quatre categories (I-II; IV; III-V i VI-VII). Tal i com explicarem més endavant, en les matrius de mobilitat hi ha d'haver les mateixes categories en origen (pare/mare) com en destí (fill/filla).

QUADRE 8.1. Esquemes de classes socials EGP i ESeC

Esquema EGP		Esquema ESeC
I	Directius/íves, empresaris/àries i alts càrrecs	1. Grans empresaris/àries, directius/íves i professionals de nivell alt
II	Professionals superiors	2. Directius/íves i professionals de nivell baix
IIIa	Empleats/ades no manuals de rutina	3. Empleats/ades de coll blanc de nivell alt
IIIb	Empleats/ades qualificats de serveis	7. Treballadors/ores dels serveis i del comerç de rang inferior
IVa	Petita burgesia amb assalariats/ades	4. Petits propietaris i autònoms/autònomes no agraris
IVb	Autònoms/autònomes no agraris	
IVc	Autònoms/autònomes agraris	5. Treballadors/ores autònoms agraris
V	Quadres intermedis i tècnics auxiliars	6. Supervisors/ores i tècnics/tècniques de rang inferior
VI	Obrers/eres qualificats/ades	8. Treballadors/ores manuals qualificats
VIIa	Operaris/àries poc qualificats/ades	9. Treballadors/ores no qualificats
VIIb	Jornalers/eres agraris	
No ocupat/ada		10. Exclosos/oses del mercat de treball i aturats/ades de llarga durada

Nota: L'ordre de les classes (en xifres romanes en el cas de l'esquema EGP) no es correspon a la seva jerarquia econòmica i de poder de classe.

L'EJC12 ens permet individualitzar i assignar les categories de classe EGP tant per als pares com per a les mares de les persones joves enquestades quan tenien 15 anys. Aquest criteri ens permet copsar la posició de classe en què s'han socialitzat les persones joves, però diferenciant dos períodes:

- a) entre joves de 25 a 34 anys al 2012, tenim la posició de classe on els pares/mares estaven inscrits entre 1993-2002 (època de post crisi i inici de la bonança econòmica) i
- b) entre joves de 16 a 24 anys al 2012, disposem de la ubicació de classe dels pares/mares entre 2003-2011 (època de bonança econòmica frenada en sec a partir del 2009).

Entre ambdós períodes s'observa un canvi demogràfic molt significatiu: la major incorporació de les mares al mercat de treball en aquest segon període 2003-2011, atès que només un 27% no han estat ocupades mentre que el 41% de les mares de les persones joves d'entre 25 i 34 anys no tenien cap ocupació formal en el mercat de treball entre 1993-2002. Per tant, es constata una creixent participació formal en la vida activa entre les mares de les persones més joves que accentua l'anomenat procés gradual de "post

modernització” de les famílies amb un fort protagonisme de les dones joves en els nous canvis laborals i familiars (Jurado, 2004).

La taula 8.1 recull la distribució de classes EGP en onze categories que inclouen la situació d’atur del pare/mare com a categoria inferior. Les dues classes superiors són les classes expertes (I-II), seguides per cinc classes jerarquitzades de posicions intermèdies (IVa-IVb-V-IIIa-IIIb) i per tres classes també jerarquitzades de posicions obreres (VIa-VIb-VII). Atesa la importància quantitativa i qualitativa dels obrers/ores de la construcció, els hem desagregat en la categoria VIb.

TAULA 8.1. Classe social del pare i la mare de la persona jove quan tenia 15 anys segons edat actual. Joves de 16 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Classe social	EGP						
	Pare			Mare			
	De 16 a 24 anys	De 25 a 34 anys	Total	De 16 a 24 anys	De 25 a 34 anys	Total	
Experta	I Directius/ives i empresaris/àries	2,9	4,0	3,5	1,2	0,6	0,8
	II Professionals superiors	8,9	8,0	8,4	14,4	7,5	10,5
Intermèdia	IVa Petita burgesia amb assalariats/ades	13,4	11,6	12,4	4,0	3,4	3,7
	IVb Autònoms/autònomes sense assalariats/ades	16,6	19,1	18,0	7,8	8,4	8,1
	V Quadres i tècnics/tècniques intermedis	7,4	7,2	7,3	2,8	1,7	2,2
	IIIa Empleats/ades administratius de rutina	3,8	2,5	3,1	10,8	7,7	9,0
	IIIb Empleats/ades qualificats/ades de serveis	4,8	5,2	5,1	3,8	1,7	2,6
Obrera	VIa Obrers/eres qualificats/ades de la indústria	8,9	10,7	9,9	1,4	0,8	1,0
	VIb Obrers/eres de la construcció	9,3	8,9	9,1	0,3	0,1	0,2
	VII Obrers/eres i empleats/ades poc qualificats	19,3	18,6	18,9	26,6	26,6	26,6
No ocupat/ada		4,7	4,2	4,4	26,8	41,5	35,3
Total		100	100	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Tal i com podem observar en la taula 8.1, en l’estratificació de classe de pares i mares, hi influeix l’estructura patriarcal del mercat de treball que fa minimitzar la presència femenina en les posicions de propietat i autoritat (classe directiva -I, petita burgesia -IVab i quadres intermedis -V) i en la classe obrera industrial i de la construcció (VIab). En compensació, és major la presència femenina en les classes professionals (II), en les intermèdies administratives (III) i en la classe d’empleats poc qualificats (VII). Cal destacar que les mares de joves entre 16-24 anys han duplicat la proporció en la classe professional experta (II) amb relació a les mares de joves d’entre 25 i 34 anys (passant del 7,5% al 14,4%), reflecteixen així un gran salt emancipador facilitat per l’increment del seu nivell educatiu. En canvi, la proporció de pares en la classe professional (II) ha estat invariable en els dos trams d’edat juvenil, entorn al 8%.

L'atribució individual de la classe de pares i mares ens permet construir la matriu combinada de la taula 8.2 per tal de capturar l'homogàmia (mateixa classe d'ambdós progenitors), la hipergàmia (classe superior de la mare respecte de la del pare) i la hipogàmia (classe inferior de la mare respecte de la del pare). En aquest cas, hem reduït l'esquema EGP en cinc categories. L'homogàmia queda recollida en la diagonal de la matriu i representa el 32,7% de les parelles. Es constitueix com un indicador directe del grau de rigidesa social en l'aparellament que, per extensió, reporta la pauta de rigidesa del conjunt de l'estructura social. La meitat de l'homogàmia entre els pares i mares està concentrada en les classes obreres (VI-VII) en tant que grup més nombrós però que també reflecteix la forta tendència a aparellar-se entre si. Per exemple, des de la perspectiva dels pares, el 40,6% dels que formen part de les classes obreres (VI-VII) estan emparellats amb mares també de classe obrera. Mentre que el 55,8% de les mares de classe obrera (VI-VII) s'han aparellat amb pares de la mateixa classe social, tal i com recull la taula següent en percentatges per fila (pares) i per columna (mares).

TAULA 8.2. Matriu de classe social de pares i mares de joves quan tenien 15 anys. Joves de 16 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge (fila i columna)

Classe del pare	Classe de la mare					Total
	I-II Experta	IV Petita burguesia	III-V Intermèdies	VI-VII Obreres	No ocupada	
I-II	37,6	9,6	12,5	11,5	28,8	100
	39,0	9,7	10,4	5,0	9,6	
IV	10,8	24,3	13,5	18,0	33,4	100
	28,7	63,4	28,8	19,7	28,6	
III-V	12,3	7,0	25,0	25,0	30,7	100
	16,8	9,4	27,2	13,9	13,5	
VI-VII	4,5	4,3	10,3	40,6	40,3	100
	15,5	14,1	27,5	55,8	43,7	
No ocupat	-	8,8	19,5	35,4	35,4	100
	-	3,4	6,1	5,6	4,6	
Total columna	100	100	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

La hipergàmia queda recollida en els valors absoluts per sota de la diagonal i suma el 16,4% de les parelles de progenitors on les mares ocupen una posició de classe superior a la dels seus homes. El 44% dels casos d'hipergàmia corresponen a posicions femenines de classe experta, de petita burgesia i de capes intermèdies que estan aparellades amb homes que ocupen posicions obreres (VI-VII). La hipergàmia és una tendència demogràfica creixent com a resultat del major nivell educatiu i professional de les dones respecte als homes, en què l'elecció de parella no es regeix ni per càlculs d'estatus ni per fronteres classistes sinó per afinitat afectiva, i possibilita així relacions i unions interclassistes.

La hipogàmia és el patró predominant segons el qual les dones ocupen o bé posicions de classe inferiors si són actives en el mercat de treball respecte als seus homes o bé, si es dediquen al treball domèstic, reproduïxen el rol tradicional subaltern. Aquest tipus d'unions estan recollits en les caselles per sobre de la diagonal i sumen el 51% de tots els aparellaments. El que és significatiu del canvi social és el fet que la pauta hipogàmica vagi reculant i perdent la majoria demogràfica que acumulava en el passat. La taula 8.3 presenta el tipus d'aparellament prenent els homes-pares com a referència segons les classes EGP que ocupen. Les dues posicions masculines amb major grau d'homogàmia són la classe professional experta (I-II) amb un 38% i la classe masculina obrera (VI-VII) amb un 40%. Aquest resultat és coherent amb el grau d'herència intergeneracional entre pares/mares i fills/filles trobat en la recerca sobre mobilitat social ja citada, i confirma altra vegada aquestes dues classes com les més consolidades des del punt de vista demogràfic. Un segon aspecte per destacar és l'emergent hipergàmia entre les classes intermèdies (III-V) i entre les classes obreres masculines (VI-VII) amb un 19% de casos, en què les mares ocupen posicions superiors amb relació a les seves parelles masculines. Cal advertir que aquests resultats estan condicionats pel grau d'agrupació en quatre categories ja que, quan desagreguem més l'esquema de classes, la distribució de l'homogàmia, la hipergàmia i la hipogàmia canvia, tal i com podem veure a la taula 8.4.

TAULA 8.3. Tipus d'aparellament dels progenitors. Joves de 16 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Classe dels progenitors	Total	Aparellament dels progenitors			Total
		Homogàmia	Hipergàmia	Hipogàmia	
I-II Experta	11,8	38	-	62	100
IV Petita burgesia	30,0	24	11	65	100
III-V Intermèdies	16,0	25	19	56	100
VI-VII Obrera	37,5	40	19	41	100
No ocupat	4,7	35	65	-	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Un cop constatat l'aparellament entre classes socials de pares i mares de les persones joves enquestades, n'anàlitzem les desigualtats de partida. Prenem com a referència la classe social del pare segons les categories de l'esquema EGP desagregades al màxim. En la taula 8.4 podem consultar els principals indicadors que ens apropen a perfilar una primera segmentació d'origens diferenciats segons la classe social individualitzada del pare. Els indicadors es presenten en tres blocs: renda familiar, estructura de la llar i educació-llengua.

El primer bloc d'indicadors de la renda familiar perfila la desigualtat d'ingressos de la llar segons la classe social del pare. Però s'ha de tenir present que reporta els ingressos de les llars de les persones joves no emancipades, on poden haver-hi més fonts d'ingressos a part de les del pare i que aquest volum de renda també depèn de les pautes d'hipogàmia

i d'hipergàmia ja descrites. La classe directiva i empresarial (I) destaca amb una elevada mitjana de renda neta familiar (3.298 €) i un 39% dels casos en el quartil superior de renda. Representen el 3,5% del conjunt de progenitors, mantenen una baixa homogàmia ocupacional però un alt percentatge de parelles que no treballen (39%). La taxa com a llar monoparental és baixa (6%). És la classe paterna més catalanitzada amb un 61% dels fills/filles amb el català com a primera llengua.

TAULA 8.4. Indicadors demogràfics i familiars segons la classe individual del pare quan tenia 15 anys. Joves de 16 a 34 anys no emancipats/ades. Catalunya, 2012. Percentatge

Classe individual del pare	Total	Renda familiar		Llar familiar			Educació i llengua	
		Mitjana de renda mensual de la llar (€ nets)	Situat en el quartil superior de renda	Homogàmia ocupacional pare-mare	Mares no ocupades	Llar monoparental	Pares amb estudis superiors	Joves amb català com a primera llengua
I Directius/ives i empresaris/àries	3,5	3.298 €	39	4	39	6	52	61
II Professionals superiors	8,4	3.139 €	25	43	25	8	83	45
IVa Petita burgesia amb empleats/ades	12,4	3.537 €	35	18	31	4	32	53
IVb Autònoms/autònomes sense empleats/ades	18,0	2.723 €	25	21	34	10	22	47
V Quadres i tècnics/tècniques intermedis	7,3	2.754 €	30	9	27	3	27	47
IIIa Empleats/ades administratius	3,7	2.752 €	25	22	38	13	29	48
IIIb Empleats/ades de serveis	5,1	2.632 €	21	9	31	10	25	28
VIa Obrers/eres qualificats/ades indústria	9,9	2.474 €	15	3	29	13	15	24
VIb Obrers/eres de la construcció	9,1	2.135 €	11	--	43	15	8	22
VII Obrers/eres poc qualificats/ades	18,9	2.367 €	12	35	45	13	6	22
No ocupats/ades	4,4	1.830 €	7	35	39	9	12	19
Total	100	2.632 €	21	29	35	10	25	37

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

En el segon bloc d'indicadors de l'estructura familiar, les classes professionals (II) destaquen amb la més alta homogàmia ocupacional (43%) i la menor taxa de mares no ocupades (25%), i cristal·litzen com la classe consolidada que més tendeix a aparellar-se. Presenten un nivell d'ingressos relativament alt, tot i que equivalent al de certes classes intermèdies (IVa-V) però es distingeixen amb la major taxa de nivells universitaris com capital cultural (un 86%) mentre que la mitjana del conjunt de pares és del 25%.

El 12,4% dels pares s'ubiquen com a membres de la petita burgesia amb assalariats (IVa) i presenten un nivell d'ingressos relativament alt, amb un 35% situat en el quintil superior de renda familiar. Només el 13% de les seves parelles treballen com a operàries poc qualifica-

des i un altre 13% de les parelles són hipergàmiques en tant que professionals superiors. També presenten un major nivell educatiu (amb un 32% de pares universitaris) que no pas els autònoms sense empleats (IVb). Són el 18% del total de pares, són *auto-patrons* en un ampli ventall de diverses ocupacions, però destaca el fet que la meitat tenen estudis bàsics. El nivell de renda neta familiar mensual (2.723 €) queda per sota de la mitjana del conjunt i assenyala certa ambivalència que pot amagar una possible proletarització com a autònoms-dependents i flexibles, molt subjectes a la volatilitat del treball. El 21% de les seves parelles són operàries poc qualificades.

El 7,3% dels pares són quadres i tècnics intermedis (V) i també presenten un nivell de renda relativament alt però amb una baixa homogàmia ocupacional amb les mares, tot indicant una forta masculinització. El 27% de les seves parelles no treballen; juntament amb la classe de professionals superiors (II), és la classe amb major proporció de dobles ingressos. Un terç de les seves parelles ocupen diferents posicions de classe intermèdia i un 24% són operàries poc qualificades. Juntament amb els pares membres de la petita burgesia (IVa) són les dues classes paternes amb menor presència de llars monoparentals.

El 8,2% dels pares són empleats intermedis de rutina (IIIab) i es subdivideixen entre una petita fracció d'empleats administratius (IIIa) amb major homogàmia ocupacional, major nivell educatiu i major procedència catalana respecte a la segona fracció de pares empleats qualificats de serveis (IIIb), ocupats sobretot en els serveis a la comunitat i en la seguretat pública. En totes dues fraccions, el 25% de les seves parelles són operàries poc qualificades.

Un aspecte destacat, entre les diferents classes paternes intermèdies (IVab–V–IIIab), és la considerable proporció de pares amb estudis universitaris. Si exclouem els petits empresaris amb assalariats (IVa), amb un 32 %, la resta de capes intermèdies oscil·len entre un 22% i un 29% de joves amb pares universitaris en una situació clara de sobreformació sobre el rang professional i de classe que ocupen. Per tant, entre les capes intermèdies, la sobreformació comença a consolidar-se com a una característica intergeneracional que obre noves pistes de recerca i deixa de ser un atribut exclusivament juvenil que afecta només els fills/filles.

El gran gruix dels orígens de classe paternes està format per les classes obreres i les aturades (42%) amb fills/filles de 15 anys d'edat. Dins aquest conglomerat, diferenciem quatre fraccions. Els pares obrers qualificats de la indústria (VIa) sumen un 10% i presenten un major nivell relatiu de renda familiar que la resta de fraccions. Es distingeixen també per una major participació laboral de les seves dones. Tan sols el 29% de les seves parelles no treballaven, el 40% ho feien com a operàries poc qualificades (VII) i el 28% se situaven en hipergàmia en la categoria de professionals i classes superiors.

Per contra, entre els obrers de la construcció (VIb), que representen un 9%, i els obrers poc qualificats (VII), que sumen un 19%, predomina el patró tradicional de la dona exclosa del mercat de treball remunerat i dedicada a les tasques de la llar. Són també les dues fraccions de classe amb major proporció d'estudis bàsics i inferiors (72%), la menor procedència catalana i la major presència de llars d'immigrants no espanyols. Ambdues

fraccions destaquen per una taxa de llars monoparentals per sobre de la mitjana. Per últim, el 4,4% dels pares constaven com a aturats quan el jove i la jove tenia l'edat de 15 anys. Formen una fracció heterogènia però amb característiques molt similars i properes a les que presenten les fraccions obreres baixes.

En suma, si agrupem les classes paternes en grans categories, resulten tres grans blocs: un conglomerat benestant, que suma el 24% dels pares; un segon intermedi, entorn del 34%, i un darrer conglomerat, del 42%, format per les diverses fraccions de classes obreres i aturades. Si creuem aquests tres grans blocs per l'apreciació subjectiva de classe que tenen els i les joves d'entre 16 i 34 anys, obtenim una típica dissonància o desajust de les identitats de classe: quasi el 40% de les persones joves creu que la seva classe social familiar és alta o mitjana-alta, però es pot reduir en termes objectius a la meitat del que declaren. En canvi, tan sols el 9% dels joves i de les joves autoubica la classe familiar com a baixa quan, tan sols creuant-la amb la classe EGP del pare, n'hi hauria, en termes objectius, un 23%. La taula 8.5 presenta aquest creuament i apunta un indicatiu constatat: mentre que fills i filles de les classes més benestants són conscients de la seva identitat de classe, els i les de les classes obreres i més baixes autoidealitzen una posició mitjana-baixa el 62% dels casos) o bé se sobreestimen en una posició mitjana-alta (un 23% dels casos).

TAULA 8.5. Classe social subjectiva segons la classe del pare (agrupada). Joves de 16 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Classe del pare	Total	Classe social subjectiva			Total
		Alta i mitjana-alta	Mitjana-baixa	Baixa	
Benestant (I-II-IVa)	24,3	61,5	31,4	7,1	100
Intermèdies (III-IVb-V)	33,7	43,4	50,5	6,1	100
Obrera (VI-VII) i aturats	42,0	23,5	62,0	14,5	100
Total	100	39,5	51,4	9,1	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

En qualsevol cas, ja sigui per la forma de preguntar l'autoubicació de la classe social familiar o per les referències subjectives que serveixen per comparar, la meitat de les persones joves s'autodefineixen com a procedents de classe mitjana-baixa.

En l'apartat següent expliquem com hem construït unes tipologies familiars de classe més fidedignes, multidimensionals i objectives, que posteriorment creuem amb els resultats de mobilitat i reproducció social.

8.2.2. Els orígens familiars de classe: quatre grans tipus

Al marge de les classes socials individualitzades de pare i mare, hem fet servir una anàlisi de correspondències múltiples (ACM) i una partició jeràrquica per tal d'identificar i capturar

els orígens familiars de classe més consistents i diferenciables entre les persones joves enquestades. En aquest tipus d'anàlisi, la combinació i les relacions d'associació entre variables permeten distingir les semblances i les diferències entre grups de població, que queden classificats en tipus, en funció del que són o del que no són respecte dels altres.

Aquesta anàlisi fa la distinció entre les variables actives (que construeixen els eixos significatius i que classifiquen els individus) i les variables il·lustratives (que afegixen informació però no generen els eixos ni classifiquen els individus)⁴. La taula 8.6 presenta les variables actives i il·lustratives de la nostra anàlisi.

TAULA 8.6. Variables actives i il·lustratives de l'anàlisi de correspondències múltiples

Variables actives	Variables il·lustratives
Estudis del pare	EGP del pare als 15 anys del fill/a
Activitat del pare	EGP de la mare als 15 anys del fill/a
Professió del pare	El pare no tenia contracte als 15 anys del fill/a
Ocupació del pare	Tipus de llar
Estudis de la mare	La mare no tenia contracte als 15 anys del fill/a
Activitat de la mare	Doble ingrés (pare i mare) a la llar
Professió de la mare	Quartil d'ingrés de la família
Ocupació de la mare	Regió mundial de procedència del pare
Tipus d'habitatge	Pare procedent d'un país de l'OCDE
Estat de l'habitatge	Regió mundial de procedència de la mare
Ingressos totals de la llar	Mare procedent d'un país de l'OCDE
	Lloc de naixement combinat del pare i la mare
	Llengua habitual
	Classe social subjectiva
	Estudis més alts del fill/a
	El fill/a té una professió creativa o promocionable
	El fill/a té hàbit de lectura
	Mobilitat relativa del fill/a respecte al pare i la mare
	Nombre de beques rebudes pel fill/a

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Les variables actives es divideixen en tres grups: a) les variables d'activitat i classificació professional del pare i la mare; b) el nivell educatiu dels cònjuges i c) els ingressos totals mensuals de la llar que queden complementats per dos indicadors molt indirectes del patrimoni com són el tipus d'habitatge i l'estat de l'habitatge familiar.

De l'anàlisi de correspondències múltiples, aplicat al conjunt de variables actives, hem escollit els tres primers eixos que acumulen el 20% de la variància total. Aquest percentatge

⁴ Les il·lustratives també es poden veure com a variables 'dependents', que prenen un valor o un altre valor ens els eixos factorials i apareixen amb més o menys freqüència en la descripció de cada grup sorgit de la classificació segons la força de l'associació que tinguin amb les variables actives.

pot semblar baix però és comú en aquest tipus d'anàlisi. Des del punt de vista de variables actives, els tres eixos (dimensions) retinguts es caracteritzen per tres grups de variables:

- El primer eix (8% de la variància) es caracteritza per les variables d'activitat i condició professional de la mare;
- El segon (7% de la variància), es caracteritza per les variables d'activitat del pare i per la seva condició professional;
- El tercer (4% de la variància) es caracteritza pel nivell educatiu dels progenitors.

TAULA 8.7. Caracterització dels eixos per les variables actives

Variable activa	Var	Dim 1	Dim 2	Dim 3
Estudis del pare	0	0,15	0,17	0,51
Activitat del pare	0	0,17	0,75	0,07
Professió del pare	0	0,17	0,72	0,08
Ocupació del pare	0	0,17	0,70	0,03
Estudis de la mare	0	0,33	0,01	0,45
Activitat de la mare	0	0,71	0,21	0,12
Professió de la mare	0	0,74	0,19	0,15
Ocupació de la mare	0	0,75	0,2	0,2
Tipus d'habitatge	0	0,04	0	0,06
Estat de l'habitatge	0	0,01	0	0
Ingressos totals de la llar	0	0,04	0,01	0,1

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Resulta significatiu que la variable d'ingressos no aparegui com a rellevant ni classificatòria, ni tampoc el tipus ni l'estat de l'habitatge. Per tant, és l'estatus d'activitat i el lloc ocupat en la divisió del treball de la mare el que defineix el primer eix classificatori, seguit per les corresponents del pare i, en tercer lloc, pel nivell educatiu assolit per tots dos. La projecció de les variables actives i de les il·lustratives sobre els eixos factorials mostra el pes de cada grup de variables en el conjunt dels eixos i com les variables de descripció de l'ocupació del pare i de la mare formen un grup estretament lligat (gràfic A8.1 de l'Annex on-line⁵).

El resultat de l'anàlisi de correspondències múltiples i de la partició jeràrquica⁶ són quatre tipologies o clústers: la primera, està formada per 821 individus (28%); la segona tipologia, per 929 individus (32%); la tercera, per 916 casos (32%), i la quarta tipologia, per 222 individus (8%). La descripció de cadascuna de les tipologies d'origen familiar de classe

⁵ L'Annex es pot consultar a la pàgina web de l'Observatori Català de la Joventut: www.gencat.cat/joventut/observatori

⁶ Hem procedit a fer una classificació jeràrquica de tots els individus amb l'algoritme de Ward aplicat a una taula de distàncies amb mètrica euclidiana. El dendograma es presenta al gràfic A9.1 de l'Annex.

la trobem en dues taules. La taula 8.8 presenta les dues primeres tipologies que comparteixen una qualitat en comú: el fet de disposar d'una doble font d'ingressos. La taula 8.9 presenta les altres dues tipologies, que es caracteritzen per ser dependents d'un sol ingrés. Les quatre tipologies s'han calculat per al conjunt de joves d'entre 16 i 34 anys. A continuació, passem a descriure-les.

TAULA 8.8. Grups 1 i 2 de la tipologia d'origens familiars de classe de doble ingrés. Joves de 16 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

1. Classe benestant de doble ingrés (28%)	Cla/Mod	Mod/Cla	Global
Mare amb educació superior	76	61	24
Mare ocupada	45	100	67
Mare Classe II- Professional	89	32	11
Mare assalariada amb contracte	49	81	50
Pare amb educació superior	64	53	25
Professionals de l'ensenyament	76	35	14
Classe subjectiva "Mitjana-Alta"	46	60	39
Empleats/ades de gestió administrativa sense atenció al públic	59	27	14
Pare ocupat	33	100	93
Ambdós progenitors nascuts a Catalunya	41	60	45
Mare Classe III -Empleada no manual	59	20	10
Mare "Empresària o professional amb assalariats/ades"	73	11	5
Pare Classe II -Professional	63	16	8
Pare "Empresari o professional amb assalariats/ades"	54	23	13
Pare Classe IV -Petita burgesia	49	24	15
2. Classe treballadora de doble ingrés (32%)	Cla/Mod	Mod/Cla	Global
Mare ocupada	46	100	67
Mare Classe VII -Obrera poc qualificada	62	64	31
Pare amb estudis bàsics	47	71	46
Mare amb estudis bàsics	48	65	42
Mare assalariada amb contracte	44	71	50
Mare treballadora sector tèxtil, confecció, pell i altres	70	25	11
Mare treballadora personal de neteja	64	22	10
Pare ocupat	33	100	93
Mare dependent de botigues i magatzems	54	30	17
Mare autònoma sense assalariats/ades	66	16	7
Mare Classe IVb- Autònoms	62	17	8
Mare amb contracte laboral quan fill/a tenia 15 anys	81	8	3
Mare assalariada sense contracte	80	8	3
Classe social subjectiva "Mitjana-baixa"	36	62	53

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

TAULA 8.9. Grups 3 i 4 de la tipologia d'origens familiars de classe de doble ingrés. Joves de 16 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

3. Classe conjugal amb un sol ingrés (32%)	Cla/Mod	Mod/Cla	Global
Pare ocupat	34	100	93
Mare Classe-No ocupada	80	99	39
Mare No Consta Professi3	92	100	34
Mare No Consta Ocupaci3	90	100	35
Mare Feines de la llar (no remunerades)	94	96	32
Mare nascuda al Magreb	76	16	7
Pare nascut al Magreb	73	16	7
Mare No sap llegir o escriure	68	13	3
Mare nascuda fora OCDE	46	30	20
Mare no tenia contracte laboral quan fill/a tenia 15 anys	33	100	97
Pare nascut fora OCDE	46	29	20
Mare amb estudis b3sics	40	52	42
Ambd3s progenitors nascuts a l'estranger	44	30	21
Fills/filles amb un m3xim d'estudis b3sics o inferiors	41	35	27
Pare amb estudis b3sics	38	54	46
4. Classe baixa prec3ria liderada per la mare (8%)	Cla/Mod	Mod/Cla	Global
Pare jubilat o amb incapacitat	100	21	2
Pare a l'atur	100	18	1
Llar monoparental	17	19	9
Pare No Consta Activitat	90	100	9
Pare No Consta Professi3	91	97	8
Pare No Consta Ocupaci3	100	41	3
Classe Pare-No Consta	45	62	10
Pare Altres Activitats	100	16	1
Pare estudis No Consta	56	24	3
Mare No Consta Activitat	52	5	1
Pare nascut fora OCDE	13	35	20
Ambd3s progenitors nascuts a l'estranger	12	34	21
Classe social subjectiva "Baixa"	16	17	8

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcci3 General de Joventut)

En aquestes taules trobem tres columnes. La primera columna *Cla/Mod* indica la concentraci3 d'una determinada característica en la classe. Per exemple, tenir un 76% de mares amb educaci3 superior a la cel·la *Cla/Mod* indica que aquesta classe posseeix el 76% de totes les mares amb educaci3 superior de la mostra. La segona columna, *Mod/Cla*, és la freqüència d'aquesta característica dins de la classe (un 61% de les mares membres del primer grup té educaci3 superior). La columna *Global* indica la freqüència d'aquesta característica en tota la mostra (un 24%). El perfil d'aquests quatre orígens familiars de classe és el següent:

Tipus 1: Classe benestant de doble ingrés (28%). Configuren un perfil de famílies de classe mitjana-alta, d'ascendència catalana, en què pare i mare destaquen amb nivells d'educació superior. Pel que fa a les mares, el 61% tenen educació superior, percentatge substancialment superior al del conjunt de la mostra (24%), i representen el 76% de totes les mares amb educació superior de la mostra. En aquest grup, el 100% de les mares estan ocupades (67% global), el 32% formen part de la classe II de professionals superiors (11% global), treballen d'assalariades amb contracte (81% en comparació al 50% general) i com a professionals de l'ensenyament (35% respecte al 14% general). Pel que fa als pares, un 53% tenen educació superior (25% a la mostra general) i un 24% són petits empresaris o professionals amb assalariats (13% a la mostra general). A *sensu contrario*, en aquesta classe, hi trobem menys dones no ocupades, amb estudis primaris o sense estudis i dedicades a tasques de la llar (només n'hi trobem un 1% en comparació al 35% general) i menys famílies de classe mitjana-baixa. El 60% s'autobica com a "classe mitjana-alta". La mitjana d'ingressos d'aquesta classe és de 3.078 € nets/mes (entre les llars amb persones joves no emancipades)

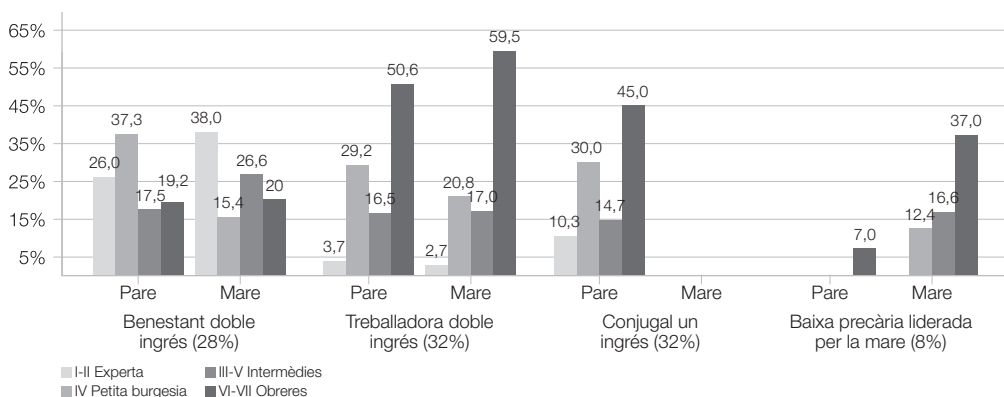
Tipus 2: Classe treballadora de doble ingrés (32%). Està formada per famílies de doble ingrés, amb fort component obrer que s'autodefineix com a "classe mitjana-baixa" (62% respecte al 53% general), la mare està ocupada (100% respecte al 67%) en la classe VII (64%/31%) i té estudis primaris (65%/42%) igual que el pare (71%/46%). Les mares són assalariades amb contracte (71%/50%), treballen com a dependents del comerç (30%/17%), en la indústria tèxtil i similars o com a personal de neteja (22% respecte al 10% general). Són llars en què la posició obrera de la mare i el baix nivell educatiu dels dos progenitors resulten definitoris del seu estatus. La mitjana d'ingressos és 2.439 € nets/mes (entre les llars amb persones joves no emancipades).

Tipus 3: Classe conjugal amb un sol ingrés (32%). Aquest tipus agrupa principalment mares que no treballen (concentra el 94% de totes les mares que fan feines de la llar no remunerades). Així doncs, el 100% no estan ocupades mentre que el 100% dels marits ho estan. Per això, la definim com una "classe conjugal" ja que és el marit qui proporciona la posició de classe de la llar. Té un component interclassista amb predomini de classes baixes. Té un nivell mitjà d'ingressos de 2.441 € nets/mes, comptant només les llars amb joves no emancipats. Són llars que vénen definides per la condició subalterna de les mares que no treballen fora de la llar, amb nivell educatiu baix i amb un contingent relativament important de progenitors provinents del Magreb.

Tipus 4: Classe baixa precària liderada per la mare (8%). La quarta classe agrupa llars amb situacions d'inactivitat, sobretot associades als homes. Aquí trobem el 100% dels pares dels que no tenim informació sobre l'activitat. Un 21% són jubilats en comparació al 2% general (i tots els jubilats estan en aquesta classe). Concentra tots els pares aturats i en *altres situacions d'ocupació* (18% i 16% respecte a l'1% general). També concentra una proporció més alta de llars monoparentals (19% respecte al 9%), llars en què els progenitors són els dos estrangers (34% a 21%) i famílies en què els fills/filles consideren que són de classe baixa (17% respecte al 8% general). Té un nivell mitjà d'ingressos de 1.786 € nets/mes (entre les llars amb persones joves no emancipades).

El gràfic 8.1 visualitza els orígens familiars de classe i la posició professional individual de pares i mares segons l'esquema EGP. Ens ajuda a perfilar millor els quatre grans orígens de classe d'on provenen els i les joves, que constitueixen, de fet, l'estructura de desigualtats de partida que la nostra societat ofereix a les noves generacions. L'origen benestant de doble ingrés acumula la major proporció de mares i pares professionals experts (I-II) i de capes intermèdies (III-IV-V) emparellats amb una porció petita de mares i pares poc qualificats (VII). L'origen treballador de doble ingrés segueix la pauta contrària: molts pares i mares obrers (VI-VII) amb poques parelles de capes mitjanes. L'origen conjugal d'un sol ingrés és més interclassista amb fort component masculí obrer. Mentre, la baixa liderada per la mare és la més atípica, amb predomini de cònjuges masculins inactius i, una minoria, amb una ocupació poc qualificada.

GRÀFIC 8.1. Orígens familiars de classe de les persones joves segons la classe EGP del pare i de la mare. Joves de 16 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

En suma, en la determinació dels orígens socials familiars, cada cop és més rellevant el paper i la posició de les mares, tant pel que fa a les seves eleccions de parella, al nivell educatiu assolit i a la condició professional o d'inactivitat. En tots els grups d'origen familiar, és la mare la definitiva i determinant, contra el criteri tradicional de Goldthorpe (1983, 1993, 2010), indicant així una característica molt pròpia de la societat postindustrial i postpatriarcal. Un cop descrites les desigualtats de partida dels joves i de les joves, analitzem com condicionen les seves biografies.

8.3. Desigualtat d'estatus i de trajectòria segons l'origen de classe

En aquest apartat analitzem la desigualtat d'oportunitats que generen les diferències d'origen social, en tant que pas previ a l'anàlisi de la mobilitat social intergeneracional. Entendrem la desigualtat d'oportunitats com a desigualtat de resultats, tenint en compte que les trajectòries, el capital cultural i la inserció o no en el mercat laboral i en l'estratificació professional ja prenen una forma quasi definitiva entre els 28 i els 34 anys. Primer, analitzem la

desigualtat de resultats i de trajectòries segons la classificació d'origen social familiar que acabem de presentar. Deixem per a un segon apartat, l'anàlisi dels principals indicadors de la desigualtat de resultats segons la classe social EGP del pare.

8.3.1. Orígens familiars de classe i desigualtat de trajectòries

Abans de centrar-nos en el col·lectiu de joves adults d'entre 28 i 34 anys, comprovarem com afecten les tipologies d'origen social familiar als i les joves de 16 a 25 anys. La taula 8.10 evidencia la determinació de l'origen social sobre l'activitat principal que manifesten els i les joves de 16 a 25 anys. Entre els orígens benestants de doble ingrés, el 73,5% continua estudiant front el 57% de joves classificats en orígens de classe baixa liderada per la mare. La taxa estudiantil entre els altres dos tipus d'orígens volta entorn al 50%. A més, les persones joves d'orígens benestants tenen un taxa semblant d'ocupació (18%) que els i les joves d'origen baix precari, però amb molta més propensió a treballar en feines que tenen possibilitats de promoció i a ser becaris/becàries de pràctiques retribuïdes. Per contra, pateixen menys situació d'atur i d'inactivitat, just al contrari que els i les joves d'origen baix, que presenten un 14% d'atur i un 11% d'inactivitat, superant també els joves i les joves de la classe treballadora de doble ingrés i els i les de la classe conjugal d'un sol ingrés. Aquests dos perfils d'origen mostren certes semblances.

Però les semblances entre aquests dos perfils d'origen entre els 16 i els 25 anys queden esvaïdes quan elevem l'edat de tall i considerem la població d'entre 28 i 34 anys que presenta la taula 8.11.

TAULA 8.10. Activitat principal segons l'origen familiar de classe. Joves de 16 a 25 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Activitat principal	Origen familiar de classe			
	Benestant de doble ingrés	Treballadora de doble ingrés	Conjugal d'un sol ingrés	Baixa precària mare
Estudiant	73,5	48,3	50,9	57,0
Ocupat/ada en feines amb possibilitats de promoció	12,0	23,1	29,4	9,5
Ocupat/ada en feines sense possibilitats de promoció	5,7	11,8	6,5	8,5
Pràctiques retribuïdes	1,4	0,3	0,9	---
A l'atur	4,8	10,7	7,7	14,0
Inactiu/iva	2,6	5,8	4,6	11,0
Total	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Entre les persones joves adultes d'aquestes edats, els fills/filles de la classe treballadora de doble ingrés mostren uns indicadors d'activitat principal equivalents als dels procedents de

la classe benestant: un 79% d'ocupació, sobre un 10% d'atur i pes similar de la inactivitat. Sembla que el fet de socialitzar-se en una llar de doble ingrés suposa un avantatge i un major èxit davant el mercat de treball. Els dos tipus d'origen d'un sol ingrés presenten taxes d'ocupació més baixes (67%), una major taxa d'atur i molta més inactivitat, especialment entre les joves filles de la classe baixa liderada per la mare (tot reproduint un cercle tancat de precarietat).

TAULA 8.11. Activitat principal i desigualtat d'estatus segons l'origen familiar de classe.
Joves de 16 a 25 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Variable	Categoria	Origen familiar de classe			
		Benestant de doble ingrés	Treballadora de doble ingrés	Conjugal d'un sol ingrés	Baixa precària mare
Activitat principal	Ocupat/ada	79,5	79,9	67,1	66,7
	Aturat/ada	11,5	10,4	16,1	13,5
	Inactiu/iva	5,2	6,6	11,9	16,7
	Estudiant	3,8	3,2	4,6	3,1
	Total	100	100	100	100
Treballa en una feina poc creativa i sense possibilitats de promoció		24,8	28,3	30,1	35,5
Ingressos mensuals propis	< 600 €	9,8	12,5	13,9	16,2
	601 a 1.000 €	23,4	23,0	30,4	35,2
	1.001 a 1.500 €	35,2	40,8	33,0	32,4
	1.501 a 2.000 €	21,8	16,4	18,2	10,8
	> 2.000 €	9,8	7,3	4,5	5,4
	Total	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

La taula 8.11, referent als joves d'entre 28 i 34 anys, presenta tots aquests resultats i un parell més d'indicadors significatius. L'indicador "treballar en una feina poc creativa i sense possibilitats de promoció" dibuixa clarament els esglaons de les desigualtats d'origen: un 25% entre les persones joves filles de la classe benestant, un 28% entre les persones filles de treballadora de doble ingrés, un 30% en la conjugal d'un sol ingrés i un 35% en la classe baixa liderada per la mare. El segon indicador relatiu al volum d'ingressos mensuals propis encara és més revelador de la desigualtat d'origen: els intervals de baixos ingressos es fan més freqüents a mida que baixem de categoria i a la inversa. El 31% dels joves i de les joves pertanyents a la classe benestant supera els 1.500 € mensuals, per un 24% entre joves de la classe treballadora de doble ingrés, un 22% de joves de la classe d'un sol ingrés i un 16% de fills i filles de la classe baixa liderada per la mare.

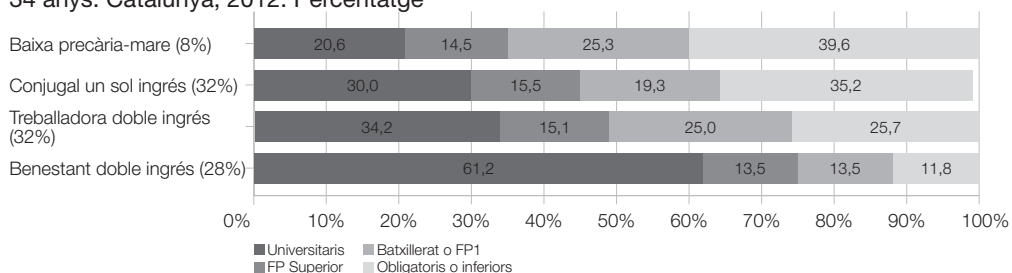
Si agrupem els dos intervals de baixos ingressos (menys de 600 € i de 601 a 1.000 €), obtenim la taxa d'inframileurisme segons orígens familiars de classe, amb uns resultats escandalosos, pel grau de devaluació salarial que sotmet el mercat de treball a les persones joves adultes: el 33% de fills i filles de la classe benestant és inframileurista, com el 45%

de fills i filles de la classe treballadora de doble ingrés i dels joves provinents de la classe d'un sol ingrés i el 51% dels fills de la classe baixa liderada per la mare. La mitjana catalana d'inframileurisme de tots els joves adults de 28 a 34 anys és del 39%.

Els resultats desiguals d'activitat, d'estatus i d'ingressos de les persones joves d'entre 28 i 34 anys reflecteixen la prèvia desigualtat de resultats educatius. El capital cultural i les credencials acadèmiques està força esbiaixat en funció dels orígens familiars de classe. El gràfic 8.2 posa en evidència que el 62% de fills i filles de la classe benestant obté titulacions universitàries, per un 34% de la classe treballadora de doble ingrés, un 30% de la conjugal d'un sol ingrés i d'un 21% de la classe baixa liderada per la mare. Alhora, la pobresa formativa que implica no haver superat o haver abandonat els estudis a l'ensenyament bàsic (27,5% de mitjana) es distribueix a la inversa: arriba al 40% entre els i les joves de la classe baixa liderada per la mare, al 35% entre els i les que provenen de la classe conjugal d'un sol ingrés, al 26% entre la classe treballadora de doble ingrés i es modera al 12% entre els i les descendents de la classe benestant.

Aquesta clara dualitat educativa fa consistents les tipologies d'origen que hem construït i alhora evidencia un eixamplament de la desigualtat de resultats arran de la LOGSE, ja que bona part d'aquesta cohort d'edat és la primera de cursar l'ESO i de quedar exclosa de la continuïtat en la secundària en cas de no superar-la. La dualitat educativa es encara més palesa si comprovem la diferència entre llicenciats, postgraduats i doctors segons origen social: el 50% de fills i filles de la classe benestant ho són front al 20% compartit entre fills i filles de la classe treballadora de doble ingrés i de la classe d'un sol ingrés. Més meritocràtic ha estat l'esforç del 17% de joves de la classe baixa liderada per la mare que aconseguen llicenciatures i màsters. L'únic nivell educatiu amb una taxa de titulació equidistribuïda entre els quatre tipus d'origen social familiar és l'FP Superior, amb taxes entre el 13 % i el 15%. Cal destacar-ne el caire transversal pel que fa a les diferents procedències d'origen.

GRÀFIC 8.2. Nivell màxim d'estudis finalitzat segons origen familiar de classe. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

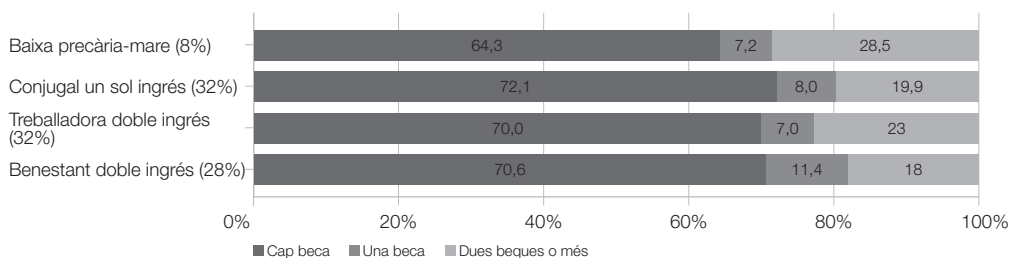

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

La desigualtat de resultats educatius per origen social no ha estat neutralitzada per una potent política de beques, especialment en el tram no universitari. La pregunta de l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 fa referència a les beques per etapes educatives

currades. Al capítol 5 dedicat a l'Educació (Volum I) ja hem vist com només el 7,8% de joves han obtingut beca a l'ESO i en canvi cap al 30% l'obtenen per a estudis universitaris⁷. El 70% del total de joves, entre els 16 i els 34 anys, no s'ha beneficiat de cap beca en cap etapa educativa. Com es reparteixen les beques en funció de l'origen social familiar fins el 2012? El gràfic 8.3 evidencia un model gens distributiu de beques: si bé la classe baixa té menys percentatge de no beca (64%), no s'hi observa una clara distància respecte al gruix no becat de la classe benestant (70,6%). Resulta tota una paradoxa que la gran majoria de l'origen social més baix no hagi estat acompanyat per les polítiques educatives amb alguna forma de beca. No obstant això, és l'únic origen familiar amb un 28,5% de joves que ha cursat dues etapes amb beca però no gaire lluny del 18% de joves de la classe benestant que també les ha rebudes, tot i la seva escolarització molt més llarga. Per tant, es confirma el caràcter gens distributiu i injust del model de beques al nostre país (Martínez-Celorio i Marín, 2010), que converteix la revisió del model en una prioritat política urgent i inexcusable.

GRÀFIC 8.3. Nombre de beques al llarg de l'escolarització segons origen familiar de classe. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Amb un model de beques gens favorable a les famílies ni a les capes socials més necessitades, i sota un model educatiu que no facilita la continuïtat educativa dels qui no superin la formació bàsica, no és estrany que el 31% de joves d'entre 28 i 34 anys hagin optat per la inserció precoç al mercat de treball entre els 15 i els 18 anys. La taula 8.12 recull l'edat en què l'ocupació de les persones joves es converteix en l'activitat principal. Destaca la màxima precocitat dels fills i de les filles de la classe treballadora de doble ingrés (37%) per davant dels fills i de les filles de la classe baixa liderada per la mare (33,4%). El segon tram d'inserció laboral en què la feina és l'activitat principal entre els 19 i els 22 anys està equidistribuïda a tots els orígens al voltant del 30%. El tram més retardat entre els 23 i els 26 anys suma el 38% entre els i les joves de la classe benestant, que es distancien 10 punts respecte als fills i a les filles de la classe baixa i de la classe treballadora de doble ingrés, però a 16 punts respecte als joves i a les joves provinents de la classe conjugal

⁷ Aquesta il·lògica situació s'entén tenint en compte que les beques no universitàries continuen sense ser traspassades per l'Estat a la Generalitat de Catalunya, tot i les sentències favorables del Tribunal Constitucional. En canvi, les beques universitàries sí que són competència de la Generalitat i aquest efecte de proximitat possibilita un model més just i eficient però aplicat a una clientela ja seleccionada.

d'un sol ingrés. Per tant, els orígens familiars de classe desigualen força les trajectòries de continuïtat educativa i els temps d'inserció laboral.

En canvi, pel que fa a l'edat d'emancipació residencial que declaren les persones joves, les diferències d'origen no estan tan marcades. Més aviat, l'emancipació segueix un patró transversal als quatre orígens familiars, i està molt més condicionada per factors estructurals i institucionals del mercat immobiliari i pels baixos salaris oferts pel mercat de treball. Entre les persones joves de la classe conjugal d'un sol ingrés s'observa una major tardança, amb un 21% que s'emancipa entre els 30 i els 34 anys. També s'hi registra una taxa de no emancipació entre els 28 i els 34 anys, un xic superior entre els fills i les filles de la classe baixa liderada per la mare (14%) respecte a la resta d'origens.

TAULA 8.12. Desigualtat de trajectòria postescolar segons origen familiar de classe. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Variable	Categoria	Origen familiar de classe			
		Benestant de doble ingrés	Treballadora de doble ingrés	Conjugal d'un sol ingrés	Baixa precària mare
Edat d'inici de l'activitat laboral	De 15 a 18 anys	17,7	37,0	35,3	33,4
	De 19 a 22 anys	33,6	32,6	31,7	33,6
	De 23 a 26 anys	38,1	28,0	22,0	28,0
	27 anys o més	10,6	2,4	11,0	5,0
	Total	100	100	100	100
Edat d'emancipació	No emancipat/ada	10,8	12,7	12,1	14,1
	De 15 a 19 anys	3,3	5,1	9,9	8,5
	De 20 a 24 anys	23,4	19,6	14,3	21,6
	De 25 a 29 anys	46,5	44,0	42,9	41,5
	De 30 a 34 anys	16,0	18,6	20,9	14,3
	Total	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

En resum, les quatre tipologies d'origen familiar de classe resulten contundents a l'hora d'evidenciar les desigualtats educatives i les seves conseqüències laborals i d'estatus entre els i les joves adults de 28 a 34 anys. Es desmenteix així la tesi de la individualització de trajectòries (Beck, 2003; Gil Calvo, 2001) que defensa la irrellevància del factor origen social com a factor limitador o condicionant de les biografies juvenils. On no resulta tan nítida la influència de la classe social d'origen és per copsar el retard i les limitacions de l'emancipació residencial ja que hi predomina un model instituint, transversal i quasi cultural en què les famílies de tots els orígens serveixen de refugi residencial perllongat. Però no es pot prendre la part com un tot. Les trajectòries de resultats de les persones joves continuen determinades pels seus orígens socials, tal i com analitzem ara des de la perspectiva de la classe del pare.

8.3.2. Desigualtat de resultats segons la classe EGP del pare

Un cop analitzades les desigualtats de resultats segons les tipologies d'origen social familiar, ara les analitzarem a partir de la classe social EGP individualitzada del pare. Aquestes categories d'origen seran les que utilitzarem en l'anàlisi de la mobilitat social juvenil que presentem en el capítol següent. Si les tipologies d'origen social familiar capturaven la situació de classe de les llars de manera agrupada, les classes EGP del pare perfilen més aviat la divisió del treball i del coneixement característica de l'estructura social. La taula 8.13 recull els principals indicadors de la desigualtat de resultats pel que fa a l'activitat i als resultats educatius del total de joves entre 16 i 34 anys, així com els destins finals de classe al 2012 de les persones joves de 28 a 34 anys, descomptant l'atur com a categoria final de destí. En farem un resum descriptiu:

- La major taxa d'ocupació dels joves d'entre 16 i 34 anys al 2012 la trobem entre els i les joves de la classe directiva-empresarial (63,8%), entre els fills i les filles de la classe obrera qualificada de la indústria (65,8%) i entre els fills i les filles de la petita burgesia (58,5%). Aquests joves estan per sobre de la mitjana, situada en quasi el 53% de joves ocupats, circumstància que evidencia les bones connexions que aquestes tres classes tenen amb el mercat de treball per propiciar l'alta ocupació de fills o filles (ja sigui en forma de capital social, de propietat familiar o de transmissió de l'ofici). Les menors taxes corresponen a fills i filles dels empleats administratius (IIIa), però també dels professionals superiors (circumstància que matisa l'efecte de l'origen social).
- Les majors taxes d'atur i d'inactivitat sumades les trobem entre els fills i les filles dels empleats de serveis (IIIb), dels obrers de la construcció (VIb) i dels obrers de baixa qualificació (VII) amb taxes al voltant del 22%. Configuren el contrapunt a les tres classes d'origen millor connectades amb el mercat de treball, que hem descrit al punt anterior.
- La major propensió a l'estudi com a activitat principal la trobem entre els fills i les filles de la classe administrativa (IIIa), amb un 54,3%, i entre els fills i les filles de la classe professional (II), amb un 44,4%. Són indicadors coherents amb la major inversió educativa que tradicionalment fan aquestes dues classes d'origen, especialment la segona. Aquest grup se situa molt per sobre de la mitjana d'estudiants (quasi 31%).
- La major taxa de graduació en màsters i en llicenciatures la trobem entre els i les joves de la classe directiva-empresarial (41,5%). A continuació, un ample ventall de classes mitjanes i de la classe obrera qualificada se situen entre un 17% i un 23% de persones joves graduades en aquests nivells màxims del sistema educatiu. Per últim, els fills i les filles dels obrers de la construcció (VIb), dels obrers de baixa qualificació (VII) i de pares aturats quan la persona jove tenia 16 anys, són els qui registren una menor graduació en aquests nivells. Aquests tres orígens de classe són els qui presenten una major probabilitat d'abandonar l'ESO.
- Entorn al 30% de joves d'entre 16 i 34 anys ha gaudit o gaudeix d'alguna forma de beca d'estudis. Els fills i les filles de pares aturats quan els joves tenien 16 anys, són els i les qui registren una major probabilitat de comptar amb beca d'estudis (44,1%). No obstant

això, tal com recull la taula 8.13, la distribució de les beques no es correspon a la jerarquia de necessitat esperable ni reflecteix una distribució equitativa. És la mateixa constatació que fèiem respecte a les tipologies d'origen familiar, agreujada per evidenciar ara una distribució més desagregada en què sobta el 35,5% i el 36% de becats/ades entre els fills i les filles de directius i professionals (majorment en els estudis universitaris). De nou, es confirma la necessitat de revisar el model de beques i la seva funció motivadora per tal que beneficï la continuïtat i les aspiracions de les persones joves amb orígens de classe més baixos.

TAULA 8.13. Desigualtat de resultats entre les persones joves segons origen de classe, per edat. Joves de 16 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Origen de classe (EGP pare)	Joves de 16 a 34 anys							Joves de 28 a 34 anys	
	Total	Activitat principal			Capital cultural		Beques	Destins de classe (exclòs atur 2012)	
		Ocupats	Aturats inactius	Estudiants	Màster o llicen.	Sense acabar l'ESO		Amb alguna beca	I-II (superiors)
I – Directius i empresaris	3,5	63,8	11,7	24,5	41,5	1,1	35,5	43,0	20,0
II – Professionals superiors	8,4	39,0	16,6	44,4	22,7	8,2	36,0	37,5	23,2
IVa – Petita burgesia	12,4	58,5	7,6	33,8	17,4	7,0	22,0	23,0	23,1
IVb – Autònoms	18,0	51,5	16,6	31,9	17,9	12,4	27,0		
V – Quadres i tècnics intermedis	7,3	55,7	13,9	30,4	20,7	7,8	33,0	41,0	10,6
IIIa – Empleats admin.	3,1	40,7	4,9	54,3	17,5	5,0	24,7	22,0	26,7
IIIb – Empleats de serveis	5,0	51,9	20,3	27,8	19,4	14,2	26,1		
VIa – Obrers qualificats	9,9	65,8	17,1	17,1	17,4	10,6	33,8	27,0	23,6
VIb – Obrers construcció	9,1	53,5	22,8	23,7	9,1	24,9	24,0	30,0	40,0
VII – Obrers poc qualificats	18,9	49,4	22,3	28,3	7,4	17,3	31,7	14,8	53,1
Pare no ocupat als 16 anys	4,4	47,0	17,1	35,9	8,4	17,6	44,1	-	-
Total	100	-	-	-	-	-	-	-	-
Total	-	52,8	16,6	30,6	16,1	12,6	29,8	26,1	28,7

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

— La darrera columna de la taula 8.13 ens avança un dels resultats de la mobilitat social intergeneracional. Fa referència als destins de classe superior (I-II) i als destins obrers qualificats o no (VI-VII) als quals han arribat els i les joves d'entre 28 i 34 anys, però descomptant l'atur com a una categoria de destí al 2012. Neutralitzant el gran pes de l'atur, ens apropa al desigual enclassement en aquests dos destins superior i inferior des de cada origen:

- El 26,1% de joves d'entre 28 i 34 anys acaba enclassejat com a directiu i professional superior (I-II). Els orígens paternes que major probabilitat tenen d'enclassejar els fills o les

filles en aquests destins són la classe I directiva (43%), la classe V de quadres intermedis (41%) i la classe II professional (37,5%) per aquest ordre. En canvi, no hi arriba cap jove que tingués el pare a l'atur als 16 anys i tan sols un 14,8% dels fills de pares obrers poc qualificats.

- El 28,7% de joves d'entre 28 i 34 anys acaba enclassat com a obrer qualificat o poc qualificat (VI-VII). La major probabilitat d'inscripció dels joves i de les joves en aquests destins el trobem entre l'origen obrer poc qualificat, amb un 53,1% de joves que seran obrers/obreres de segona generació i el 40% de fills i filles dels obrers de la construcció que també ho seran en segona generació.

8.4. La mobilitat social intergeneracional de les persones joves

En aquest capítol analitzem, en primer lloc, el context generacional de les persones joves adultes d'entre 28 i 34 anys. A continuació, estudiem la mobilitat educativa intergeneracional que han experimentat amb relació al seus progenitors. Aquests dos primers apartats serveixen com a preàmbul necessari per tal d'abordar, finalment, la mobilitat social intergeneracional que anirem presentant desglossada: primer per gènere, en segon lloc pels diferents col·lectius juvenils, en tercer lloc pels diferents orígens socials, seguidament abordem la relació entre educació i mobilitat social i acabem amb un apartat centrat en la diversitat territorial de la mobilitat social de les persones joves.

8.4.1. Context i situació de les persones joves adultes entre els 28 i els 34 anys

Tal i com dèiem a la introducció, hem prioritzat l'anàlisi de la mobilitat social entre les persones joves adultes de 28 a 34 anys a fi de salvar els efectes de "contramobilitat" de les primeres insercions. Aquest col·lectiu de joves pertany a la cohort de nascuts/udes entre 1978 i 1984, en plena transició democràtica, en un marc de crisi econòmica per la desindustrialització del model fordista de mitjans i finals dels anys setanta. La taula 8.14 en sintetitza els trets generacionals bàsics.

Aquests joves fan els 16 anys en entre 1994 i 2000 i la major part queden englobats en l'ordenació educativa de la LOGSE: és la primera generació que va cursar l'ESO i es va veure exclosa de la formació professional en cas de no superar-la. Quan aquests joves tenien 16 anys, encara un 4% dels progenitors no sabia ni llegir ni escriure i tot un 52% tenia un màxim d'estudis bàsics. Bona part dels progenitors van acabar el seu nivell educatiu reglat entre finals dels anys setanta i primers anys vuitanta. Un 44% van assolir nivells postobligatoris a parts iguals entre els estudis secundaris i els superiors. Pel que fa a la classe social, el 4% d'aquests joves tenien el pare i la mare a l'atur (segons el record del propi jove) en un context (1994-2000) caracteritzat per la post crisi i la recuperació econòmica que va culminar l'any 2000 amb l'entrada de l'euro. El 37% d'aquests joves tenien progenitors que formaven part de les classes obreres de la indústria i dels serveis, el 30% tenien petits negocis o bé eren autònoms, el 17% ocupaven posicions intermèdies (III-V) i el 12% eren directius i professionals.

TAULA 8.14. Context generacional i orígens socials. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012

	Any de naixement: 1978-1984	Quan fan 16 anys: 1994-2000	Quan fan 28 anys: 2006-2012
<i>Context generacional</i>	<i>Fills/filles de la transició democràtica en un marc de crisi industrial</i>	<i>Primera fornada educada en l'ESO de la LOGSE</i>	<i>Alt creixement econòmic amb un sotrac final de crisi perllongada</i>
Nivell educatiu dels progenitors als 16 anys dels fills/filles (%)			
<i>Nivell adquirit a finals del franquisme i primers anys vuitanta</i>	No sap llegir/escriure	4	
	Estudis bàsics	52	
	Estudis secundaris	22	
	Estudis superiors	22	
Classe social dels progenitors als 16 anys dels fills/filles (%)			
<i>Context econòmic de creixement i transició a l'euro</i>	I-II Experta	12	
	IV Petita burgesia	30	
	III-V Intermèdies	17	
	VI-VII Obreres	37	
	No ocupats/ades	4	

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

El 77% d'aquests joves estan ocupats/ades (taula 8.15): un 60,7% són ocupats/des sense activitat secundària, un petit percentatge (1,3%) estan ocupats/des en dues feines i el restant 14,7% treballa i alhora estudia. Els i les que es declaren a l'atur són el 16,4% i no tenen activitat secundària. D'aquests, una petita minoria declara fer feines informals i un altre petit subgrup que està a l'atur i alhora estudia.

TAULA 8.15. Tipologia d'activitat principal i secundària. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Activitat principal	Activitat secundària	%
Ocupat/ada (76,7 %)	Ocupat/ada sense activitat secundària	60,7
	Ocupat/ada que estudia	14,7
	Ocupat/ada amb dues feines	1,3
Aturat/ada (16,4%)	Aturat/ada sense activitat secundària	12,1
	Aturat/ada que estudia	3,0
	Aturat/ada que fa feines informals	1,3
Inactiu/iva (6,9 %)	Estudiant sense activitat secundària	1,0
	Responsabilitats familiars	4,2
	Altres situacions d'inactivitat sense activitat secundària	1,7
Total		100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Si sumem tots els i les que estudien (sigui com a activitat principal o com a secundària) suposen quasi un 19% d'aquesta cohort d'edat, circumstància que suggereix el pes que tenen els estudis en temps de crisi. Per acabar, quasi el 7% són inactius/ives, majoritàriament dones amb responsabilitats familiars.

8.4.2. Mobilitat educativa intergeneracional i destins socials de les persones joves entre 28 i 34 anys

Un preàmbul d'interès abans d'analitzar la mobilitat social d'aquesta cohort és comprovar-ne la mobilitat educativa intergeneracional, ja que es tracta de la primera cohort de nascuts ja en plena democràcia. Tot i que les categories de nivell d'estudis no són del tot equivalents entre progenitors i joves, com presenta la taula 8.16, podem calcular els grans trets de la mobilitat educativa: un 42,6% és d'ascens educatiu amb relació als pares, quasi un 35% d'herència o reproducció del mateix nivell educatiu patern i tot un 22,5% de descens educatiu. En la fila inferior de la taula trobem el màxim nivell d'estudis a què han arribat les persones joves (tenint en compte, com dèiem abans, que un 19% es declara estudiant): un 14,2% no ha superat els estudis bàsics, un 15% els supera, un 25,7% completa cicles de formació professional, quasi un 11% completa batxillerats i el 34,4% completa graus i nivells universitaris.

TAULA 8.16. Itineraris de mobilitat educativa intergeneracional segons nivell educatiu del pare. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Nivell educatiu del pare	Nivell educatiu del jove					Total
	Inferior a bàsic	Estudis bàsics	FP	Batxillerat / COU	Estudis universitaris	
No sap llegir/escriure	56,9	25,8	5,2	12,1	-	100
Estudis bàsics	18,8	18,4	29,3	9,4	24,1	100
Estudis secundaris	7,3	13,7	28,2	12,6	38,2	100
Estudis universitaris	3,1	6,3	17,7	9,1	63,8	100
Total	14,2	15,1	25,7	10,6	34,4	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

La taula presenta el nivell d'estudis de la persona jove segons els estudis del pare: el 57% de les persones joves el pare de les quals no sap llegir ni escriure no supera els estudis bàsics; el 26% acaba els estudis bàsics; el 17% assoleix el nivell secundari; i cap arriba als estudis superiors. Els pares amb estudis primaris i bàsics sumen el 52% del total de pares i són els més representatius estadísticament: un 19% dels seus fills i filles experimenten el descens educatiu al no completar ni els nivells bàsics, un 18% reproduïx el mateix nivell, el 38% supera nivells secundaris i un 25% arriba a graus i titulacions superiors. Seguint una lògica jeràrquica i esglaonada, els pares amb estudis secundaris registren més fills i filles en els nivells superiors (38%) però també un major descens educatiu (21%). Igual passa entre els pares universitaris. El 64% de fills i filles de pares universitaris acaben també amb titulacions universitàries però el restant 36% computa en descens educatiu.

Si desglossem tot el volum de descens educatiu intergeneracional (22,5%), el 35% correspon a joves amb pares titulats universitaris, el 21% tenen pares amb estudis secundaris i el restant 44% de tot el descens educatiu l'experimenten fills i filles de pares amb nivell bàsic d'estudis que no han superat el nou nivell bàsic de l'ESO. Com a fet significatiu, cal assenyalar que tan sols el 18% dels joves i de les joves que han protagonitzat l'ascens educatiu intergeneracional està a l'atur o en situació d'inactivitat al 2012, per un 35% de joves que han conegut el descens educatiu.

Des de la perspectiva *inflow* o d'entrada, dels joves i de les joves d'entre 28 i 34 anys amb estudis universitaris, el 40% tenen un pare amb estudis universitaris, el 24% amb estudis secundaris i el restant 36% amb estudis bàsics. En l'altre extrem, entre el 29% de joves que no van més enllà dels estudis bàsics, la procedència segons el capital educatiu patern és la inversa: el 7%, prové de progenitors universitaris; el 16%, de progenitors amb nivells secundaris, i el 77%, de progenitors que no superen els estudis bàsics o que no en tenen.

Quins destins de classe assoleixen les persones joves en funció de la seva mobilitat educativa intergeneracional? La taula 8.17 ens presenta els resultats de sortida (*outflow*) desagregats per l'ascens, l'herència i el descens educatiu. Quasi el 30% dels qui han conegut l'ascens educatiu s'enclassa en destins de la classe directiva i professional experta (I-II), tan sols el 16% acaba en destins obrers (VI-VII) però amb una FP al darrere i el 18% no està ocupat/ada (obé a l'atur o a la inactivitat). Entre els i les qui experimenten l'ascens educatiu, presenten alhora menor taxa de no ocupació. En canvi, entre els i les qui han descendit, aquesta taxa es quasi el doble (35,3%) i alhora presenten majors proporcions de destins obrers (35,8%) on no predomina ni una FP completada. Però, una part compensa el descens enclassant-se com a petit/a empresari/ària o autònom/a (IV).

TAULA 8.17. Mobilitat educativa segons destinació de classe. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Mobilitat educativa	Total	Destinació de classe					Total
		I-II Experta	IV Petita burguesia	III-V Intermèdia	VI-VII Obrera	No ocupat/ada	
Ascens educatiu	42,6	29,2	9,3	27,6	15,6	18,3	100
Reproducció	34,9	17,8	10,5	21,9	24,5	25,3	100
Descens educatiu	22,5	3,8	15,7	9,4	35,8	35,3	100
Total	100	19,5	11,2	21,5	23,3	24,5	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

La taula 8.18 presenta els fluxos d'entrada o de reclutament de cada destí de classe en funció de l'ascens, de l'herència i del descens educatiu. A la fila inferior tenim els totals de cada columna de destí. En quasi el 20% de joves que arriben a la classe directiva i professional (I-II), s'hi observa un fet molt positiu: quasi el 64% prové de l'ascens educatiu i un 32% prové de l'herència o de la reproducció educativa, assenyalant el grau d'obertura

d'aquesta classe. En el reclutament de joves de classes intermèdies (III-V), que sumen un 21%, també hi destaca quasi un 55% de membres que provenen de l'ascens educatiu.

TAULA 8.18. Destinació de classe segons mobilitat educativa. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Mobilitat educativa	Total	Destinació de classe				
		I-II Experta	IV Petita burguesia	III-V Intermèdia	VI-VII Obrera	No ocupat/ada
Ascens educatiu	42,6	63,8	35,4	54,6	28,6	31,8
Reproducció	34,9	31,9	33,0	35,4	36,8	35,8
Descens educatiu	22,5	4,3	31,6	10,0	34,7	32,4
Total	100	100	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

El fet que un/a jove acabi essent petit/a empresari/ària o autònom/a (IV) no depèn especialment de l'ascens educatiu i està repartit entre les tres situacions. Serveix com a sortida d'enclavament a tot un 31,6% dels seus membres que provenen del descens educatiu intergeneracional. Igual succeeix en el "reclutament" (el fet d'arribar a formar part) de les classes obreres (VI-VII) i entre el 24,5% de joves no ocupats/ades, que recluten els seus membres de manera indistinta entre l'ascens, l'herència i el descens educatiu.

8.4.3. Mobilitat social intergeneracional de les persones joves

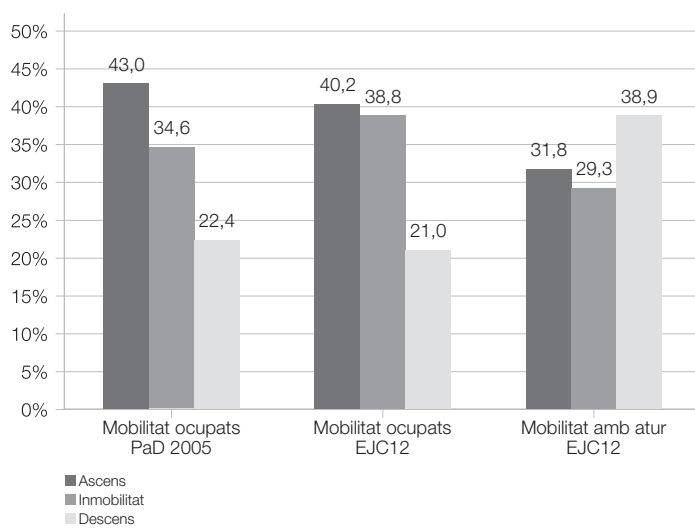
Per computar la mobilitat social absoluta hem fet servir la matriu de mobilitat que es pot consultar a la taula A8.1 de l'Annex on-line. Es tracta d'una taula de doble entrada amb igual nombre de categories en origen (classe social EGP del pare) i en destí (classe social EGP de les persones joves), la diagonal de la qual comporta l'herència o la reproducció social per coincidir progenitors i fills/filles en la mateixa classe. Les caselles per sobre de la diagonal impliquen descens de classe i les caselles situades per sota de la diagonal suposen l'ascens social. Hem establert també certes caselles de moviments horitzontals que no impliquen salt jeràrquic ni mobilitat vertical. Desglossem ara els resultats de mobilitat, començant amb la variació de resultats que suposa computar o no la no ocupació de les persones joves al 2012 (en atur o en activitat) com a descens social.

La variació de la mobilitat social de les persones joves (amb persones inactives i aturades i sense) al 2012

Tal com dèiem a la introducció, hem seguit el criteri metodològic de considerar la "no ocupació" (atur o inactivitat) de les persones joves entre 28 i 34 anys com a situació de descens social, atès el caire estructural de l'atur que és la situació predominant sota aquesta categoria. El gràfic 8.4 presenta la variació dels resultats de mobilitat que comporta seguir

o no aquest criteri i alhora, compara els resultats amb els obtinguts en la nostra anterior recerca sobre dades del PaD del 2005 (Martínez Celorrio i Marín, 2010). Si considerem tan sols les persones joves ocupades entre 28 a 34 anys i no considerem ni l'atur ni la inactivitat com a categories de descens, veiem com al 2005 i al 2012 es manté una taxa similar de descens social al voltant del 22%. De fet, obtenim una lleugera variació d'1,4 punts més de descens intergeneracional al 2005 respecte al 2012.

GRÀFIC 8.4. Mobilitat social. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2005 i 2012. Percentatge

Font: Elaboració pròpia a partir de Martínez Celorrio i Marín (2010) i de l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

L'efecte de contracció de la crisi a causa de l'austeritat de la despesa pública, l'atur i els acomiadaments reverteix en la frenada de la taxa d'ascens social (2,8 punts menys) amb relació al 2005 i en l'augment del volum de l'herència o immobilitat (4,2 punts més al 2012 respecte al 2005). Resulta un fenomen esperable i propi dels cicles de crisi i d'atur massiu quan es reforça el manteniment d'estatus i la immobilitat social entre pares i fills com a mal menor en espera de la reactivació econòmica i la creació de noves oportunitats que permetin un major marge d'ascens social. El que resulta rellevant és que el patró de mobilitat social per a les persones joves adultes ocupades genera un volum similar i constant de descens social, ja sigui en l'actual escenari de crisi com en plena època de creixement i bonança econòmica al 2005. Per tant, l'efecte de contracció de la crisi bloqueja l'ascensor social però sense afectar la taxa de descens. La pauta estructural de l'anomenat ascensor social no pateix grans alteracions entre les persones ocupades d'aquests dos anys.

En canvi, si considerem la "no ocupació" com a criteri de desclassament social, el descens al 2012 entre totes les persones joves adultes de 28 a 34 anys es dispara fins enfilar-se al 38,9%. Desglossat, el 40% de tot aquest volum correspon a persones joves adultes ocupades en classes inferiors a la del seu pare o mare (descens de classe) i el 60% restant

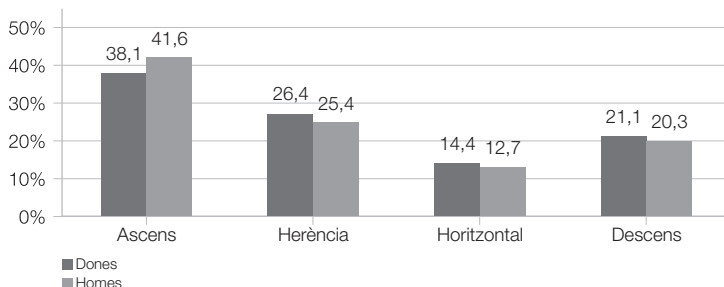
correspon a dues formes de descens d'estatus: l'atur (amb un subtotal del 40%) i la inactivitat per responsabilitats familiars o pel desànim de buscar feina (amb un subtotal del 20%). En suma, aplicant-hi aquest criteri doble de descens de classe i estatus, l'ascens social al 2012 es redueix al 31,8% i l'herència o immobilitat en la mateixa posició de classe del pare es queda en el 29,3%. Amb aquest criteri, la pauta de mobilitat passa a ser 30-30-40 amb un terç d'ascens intergeneracional des de baix, un terç de reproducció social i quasi un 40% de descens des dels orígens superiors i mitjans.

Sexe i mobilitat social de les persones joves de 28 a 34 anys

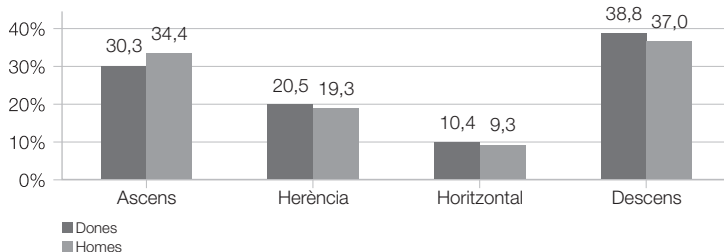
La pauta de la mobilitat social per sexe confirma els resultats ja obtinguts en altres recerques (Martínez-Celorio i Marín, 2010 i 2011) penalitzant les dones amb una menor taxa d'ascens social i un xic més de descens social amb relació als nois, tant si es computen els i les "no ocupats" com si no, com a categoria de descens. El gràfic 8.5 evidencia aquesta constant desigualtat, i arriba al 38% d'ascens quan no computem els i les "no ocupats" mentre els nois registren un ascens social del 42%. Aquests quatre punts menys de les noies es reparteixen sumant tres punts més que els nois en la immobilitat social (herència + mobilitat horitzontal) i un punt més que els nois en el descens.

GRÀFIC 8.5. Mobilitat social absoluta segons sexe. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012
Percentatge

Sense incorporar l'atur com a descens

Incorporant l'atur com a descens

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Quan computem la “no ocupació” com a categoria de descens es repeteix el mateix patró aduers a les dones. Els homes entre 28 i 34 anys assoleixen un 34% d'ascens per un 30% entre les noies. Aquests quatre punts de desavantatge es reparteixen amb dos punts més de descens de les noies i dos punts més d'immobilitat respecte als nois. Per tant, aquests resultats tornen a mostrar la força discriminatòria del mercat de treball i de l'estructura professional en contra de l'equitat de gènere. El 52% de tot l'ascens social és masculí, el 53% de tota la immobilitat de classe és femenina mentre que el descens social és femení en el 52% dels casos.

Mobilitat social intergeneracional dels diferents col·lectius de joves

En aquest apartat analitzarem breument la resta de col·lectius, més enllà del col·lectiu adult jove (de 30 a 34 anys) observat. On trobem el màxim de descens social (quasi un 45% dels casos) és entre els joves d'entre 16 i 34 anys que tenen fills/filles. El 20,7% de les persones joves de 16 a 34 anys tenen fills/filles: entre els 16 i els 24 anys en tenen el 4%, i entre els 25 i els 34 anys el percentatge augmenta fins al 33%. Tan sols el 21% de les noies que són mares han conegut l'ascens social per un 30% dels nois que són pares. La meitat de totes les mares joves viu el descens social que comporta passar a l'atur o a la inactivitat com a estatus permanent. Resulta una dada preocupant que força a reflexionar sobre les dificultats que la societat està imposant a la fecunditat, no només pel que fa al retard de l'edat de maternitat o als permisos laborals discrets per la criança dels fills sinó també pels efectes desclassadors que comporta, sobretot per a les mares joves, en un context perllongat de crisi com l'actual.

TAULA 8.19. Mobilitat social intergeneracional segons subcol·lectiu, per edat del jove. Joves de 16 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Mobilitat social	De 16 a 34 anys			Total	De 28 a 34 anys
	Té ingressos propis	Emancipat/ada	Té fills/filles		
Ascens	31,3	29,5	24,6	29,4	31,8
Immobilitat	30,2	30,0	30,5	28,9	29,3
Descens	38,5	40,5	44,9	41,7	38,9
Total	100	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

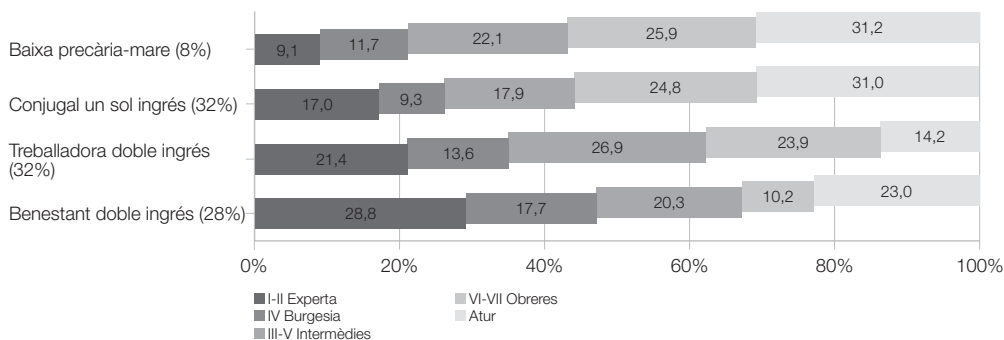
Per al conjunt total de joves (de 16 a 34 anys), el 29% coneix l'ascens de classe amb relació als progenitors i el 41,7% es desclassa en el descens social. Resultats similars trobem entre les persones joves emancipades de la llar d'origen de qualsevol edat, amb un 40% de descens. En canvi entre el col·lectiu de joves que ja no estudien i que disposen d'autonomia econòmica amb ingressos propis, els resultats de la seva mobilitat social intergeneracional són molt similars als que presenten les persones joves adultes de 28 a 34 anys.

Orígens socials i mobilitat social intergeneracional de les persones joves d'entre 28 i 34 anys

En aquest apartat analitzem la mobilitat social de les persones joves adultes en funció de les condicions i de les classes d'origen. On el determinisme d'origen queda més palès és en les tipologies d'origen familiar de classe que hem construït com a grans conglomerats de llars. El gràfic 8.6 evidencia el clar avantatge de l'origen benestant de doble ingrés (28% del total d'orígens) sobre la resta a l'hora d'enclassar els fills i les filles en les classes directives i professionals (29%). Assoleixen la mateixa taxa que presentaven els orígens I-II en forma d'herència. L'enclassament en aquests destins superiors va disminuint a mida que baixem pels esglaons de les tipologies familiars i només arriben als destins I-II el 9% de les persones joves que provenen de la classe baixa precària liderada per la mare (8% del total d'orígens familiars).

Aquest origen familiar més baix és el que concentra una forta taxa d'atur i de no ocupació (31%) i s'igualava a la que registren els i les joves de la classe conjugal d'un sol ingrés. Semblaria que aquelles llars i famílies amb doble ingrés salvaguarden millor els fills/filles del risc de quedar-se com a no ocupats/ades. Especialment rellevant és el cas de la classe treballadora de doble ingrés, en què tan sols el 14% dels joves i de les joves d'entre 28 i 34 anys està en aquesta condició. Entre els fills i les filles de l'origen benestant de doble ingrés, els i les no ocupats són el 23% però ara mostren el menor enclassament de les persones joves en posicions obreres (10%). Les tipologies d'origen social familiar capturen, doncs, amb força il·lustrativa, la desigualtat de resultats en l'enclassament de les persones joves.

GRÀFIC 8.6. Destinació de classe segons origen familiar. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Analitzem ara els resultats de la mobilitat absoluta i de l'enclassament a partir de les classes EGP del pare que presenta la taula 8.20. La columna del descens conté dos tipus: el descens de classe (cap a classes inferiors a la del pare) i el descens d'estatus (cap a l'atur o la inactivitat). Tant els fills/filles de la classe directiva (I) com els fills i filles de la classe professional superior (II) no tenen marge possible d'ascens en la nostra matriu de mobilitat (ja són en la posició més alta) i presenten les taxes més altes de descens global, amb un 56% i un 69% respectivament. És molt rellevant que cap d'aquestes dues classes superiors arribi al

50% de taxa d'herència o manteniment de la classe d'origen, ja que, en situacions de crisi, s'imposa com a mínim reproduir la mateixa posició d'origen. Ho aconsegueixen un xic més les persones joves que provenen de la classe directiva amb un 43% d'herència però no pas els i les joves de la classe II (herència del 31%) que es veuen superats pels fills i les filles de la petita burgesia (44%) i pels joves amb pares empleats administratius (46%).

El que sobta més entre els fills i les filles de la classe directiva i professional és l'alt volum de descens de classe amb un 33% i un 36% respectivament. Aquest indicador assenyala la fluïdesa social de la pauta d'estratificació i l'escassa endogàmia que els pares d'aquestes dues classes assoleixen per als seus fills i filles. Els resultats són més exitosos per als descendents de la petita burgesia (IV) amb un 22% d'ascens cap a les classes superiors (I-II), força herència i un descens de classe i d'estatus molt més moderat respecte a les classes directiva i professional.

TAULA 8.20. Mobilitat social segons classe social del pare. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Classe social del pare (EGP)	Total	Mobilitat social de la persona jove				Total
		Ascens	Immobi- lilitat	Descens		
				de classe	d'estatus	
I Directius/ives i empresaris/àries	3,9	--	43,4	33,3	23,3	100
II Professionals superiors	8,2	--	31,0	36,5	32,5	100
IVa Petita burgesia	10,6	22,0	44,1	22,9	11,0	100
IVb Autònoms/es	18,9	16,5	38,1	22,3	23,1	100
V Quadres i tècnics/tècniques	7,6	48,7	9,0	25,8	16,5	100
IIIa Empleats/ades administratius	2,9	26,7	46,6	10,0	16,7	100
IIIb Empleats/ades de serveis	5,9	32,8	13,1	23,5	30,6	100
VIa Obrers/eres qualificats	11,0	63,7	5,3	14,0	17,0	100
VIb Obrers/eres de la construcció	8,3	43,5	28,3	--	28,2	100
VII Obrers/eres poc qualificats	18,3	36,2	31,9	--	31,9	100
No ocupats	4,4	75,6	24,4	--	--	100
Total	100	31,8	29,3	15,1	23,8	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Un altre indicador positiu de la fluïdesa del patró d'estratificació són els bons resultats dels fills i de les filles de la classe obrera qualificada (VI) amb quasi un 64% d'ascens, baixa herència i moderats descensos de classe i d'estatus. L'apreciable ascens social de les persones joves de la classe de quadres (V) i de la d'obers de la construcció (VIb) també són destacables, així com el 36% que registren els fills i les filles dels obrers poc qualificats (VII) que se situen per sobre de la mitjana.

La taula 8.21 és una matriu de mobilitat agrupada en cinc categories d'origen i de destí que ens permet comprovar la forta redistribució entre orígens i destins i la intensa fluïdesa

social que això provoca. Com dèiem, sobta la baixa herència de les classes I-II amb un 29% i el fort volum de descens cap a les capes intermèdies III-V (20,5%) i a ocupacions poc qualificades dels serveis (VI-VII) amb un 15,6%. Els descendents de la petita burgesia (IVab) són els menys presents entre els “no ocupats” i aconseguen igual volum d’ascens (18,7%) i de descens de classe cap a les classes obreres i poc qualificades dels serveis (VI-VII). Entre els fills i les filles de les capes intermèdies (III-V) es registra tot un 37% d’ascens de classe i només un 15% de descens de classe al qual cal sumar quasi un 22% de descens d’estatus en la categoria de “no ocupats”.

TAULA 8.21. Matriu de mobilitat social (destinació de classe segons l’origen social). Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Classe del pare	Destinació de classe					Total
	I-II	IV	III-V	VI-VII	No ocupats	
I-II Experta	29,0	6,5	20,5	15,6	28,4	100
IV Petita burgesia	18,7	22,7	21,0	18,7	18,9	100
III-V Intermèdia	24,5	12,3	27,0	14,6	21,6	100
VI-VII Obrera	16,4	7,8	19,3	29,7	26,8	100
No ocupat	14,0	17,2	24,2	21,0	24,4	100
Total	19,5	11,2	21,5	23,3	24,5	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Però, sense dubte, les persones joves provinents de les classes obreres agregades (VI-VII) són qui obtenen els millors resultats amb un 43,5% d’ascens de classe, més decantant cap a posicions de petita burgesia i de capes intermèdies però també amb un apreciable 16,4% d’enclassement en posicions directives i professionals. Els resultats del conjunt perfilen, doncs, una intensa renovació de l’estructura de classes entre pares/mares i fills/filles en què el voluminós descens d’estatus en la categoria “no ocupats” bloqueja fluxos més intensos de mobilitat ascendent a causa de la crisi. Però, en contra de concentrar el descens d’estatus en les classes d’origen més baix, com caldria esperar d’un patró classista d’estratificació, trobem que el 28,4% de fills i filles de les classes superiors pateix aquest descens d’estatus front al 26,8% de fills i filles de les classes obreres agregades.

El que obtenim quan desagreguem les tres classes obreres és una clara diferència entre les persones joves provinents de la classe obrera qualificada (VIa) que obtenen millors resultats d’enclassement i menys descens social que no pas els fills i les filles de pares obrers de la construcció (VIb) i de pares obrers poc qualificats (VII). La taula 8.22 presenta les probabilitats en *odds-ratio* d’enclassement en els destins experts i professionals (I-II) i d’assolir titulacions universitàries en funció dels orígens socials, prenent com a referència relativa els orígens obrers baixos (VIb-VII). Començarem analitzant les probabilitats d’enclassement.

Les persones joves provinents d’orígens I-II tenen set vegades més de probabilitats que els i les joves d’orígens obrers baixos (VIb-VII) d’acabar enclassats/ades en destins experts i

professionals (I-II) que d'acabar en destins d'atur i d'inactivitat (no ocupats). Però el major avantatge relatiu d'evitar caure en l'atur i en la inactivitat i d'obtenir destins I-II és entre les persones joves provinents de la classe obrera qualificada (VIa) amb una disparitat de 10 a 1 respecte a fills i filles de les classes obreres baixes. Per tant, la major desigualtat relativa és entre les tres fraccions de classe obrera deixant en evidència la menor capacitat enclassadora en destins I-II que tenen, justament, les persones joves que provenen d'aquests orígens experts I-II. Fins i tot, els orígens intermedis (III-V) i els orígens de petita burgesia (IV) tenen major probabilitat d'enclassar els seus joves en destins I-II.

TAULA 8.22. Desigualtat relativa d'assolir destins experts i titulacions universitàries segons origen de classe (referència: orígens VIb-VII-- *odds-ratio*). Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Classe del pare	Enclassament		Titulacions	
	I-II Experta	No ocupats/ades	Universitaris	ESO o estudis bàsics
I-II Experta	7,0	1	20,0	1
IV Petita burgesia	7,3	1	3,1	1
III-V Intermèdia	9,1	1	3,4	1
VIa Obrera qualificada	10,0	1	4,5	1
VIb-VII Obrera poc qualificada	1	1	1	1

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Quant a la desigualtat relativa d'obtenir titulacions universitàries, constatem una disparitat de 20 a 1 entre joves de classe experta (I-II) i joves de les classes obreres baixes (VIb-VII). Aquests últims tenen vint probabilitats més de plantar-se amb estudis bàsics d'ESO que no pas d'obtenir titulacions universitàries. Representa una bretxa de desigualtat educativa molt elevada però, tal i com contrasta la primera columna, això no vol dir que els fills de la classe experta (I-II) tinguin majors probabilitats d'enclassament en destins I-II. En canvi, els fills/filles de la classe obrera qualificada (VIa) tenen 4,5 probabilitats més que els fills de les classes obreres baixes d'assolir titulacions universitàries abans que plantar-se amb estudis bàsics. Tenen, també, 10 vegades més probabilitats d'enclassar-se en destins experts i professionals I-II que no pas aquells.

En suma, la taula 8.22 constata que la desigualtat educativa i la desigualtat d'enclassament segueixen lògiques singulars i diferenciades. El major avantatge dels extrems socials superiors (I-II) d'acumular capital acadèmic en forma de titulacions universitàries no es tradueix en un avantatge equiparable en l'enclassament. Ans al contrari, els joves d'altres orígens socials intermedis i més baixos obtenen majors probabilitats d'enclassar-se en destins I-II, tot i tenir menors probabilitats d'haver-se diplomats o llicenciats a la universitat. Això assenyalava un patró de fluïdesa social meritocràtica en què els destins més valorats (I-II) no vénen afavorits o induïts per l'adscripció dels orígens socials.

Educació i mobilitat social intergeneracional de les persones joves de 28 a 34 anys

En aquest apartat analitzem la influència del nivell educatiu en els resultats de mobilitat i encllassament de les persones joves. Les trajectòries d'inserció precoç en el treball i l'abandó d'estudis tenen uns clars efectes negatius, tal i com presenta la taula 8.23. Quasi el 54% de les persones joves adultes que van fer de l'ocupació la seva activitat principal entre els 15 i els 18 anys viu una condició de descens social al 2012. La taxa de descens es va moderant a mida que es posposa la dedicació exclusiva a la feina: cau al 32% quan l'inici d'edat laboral està entre els 19 i els 22 anys, al 27% quan l'inici és entre els 23 i els 26 anys i baixa fins el 13% per a la minoria privilegiada que comença a treballar més enllà dels 27 anys, després de procurar-se una formació sòlida.

TAULA 8.23. Edat en què l'ocupació passa a ser l'activitat principal segons mobilitat social, per grup d'edat. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

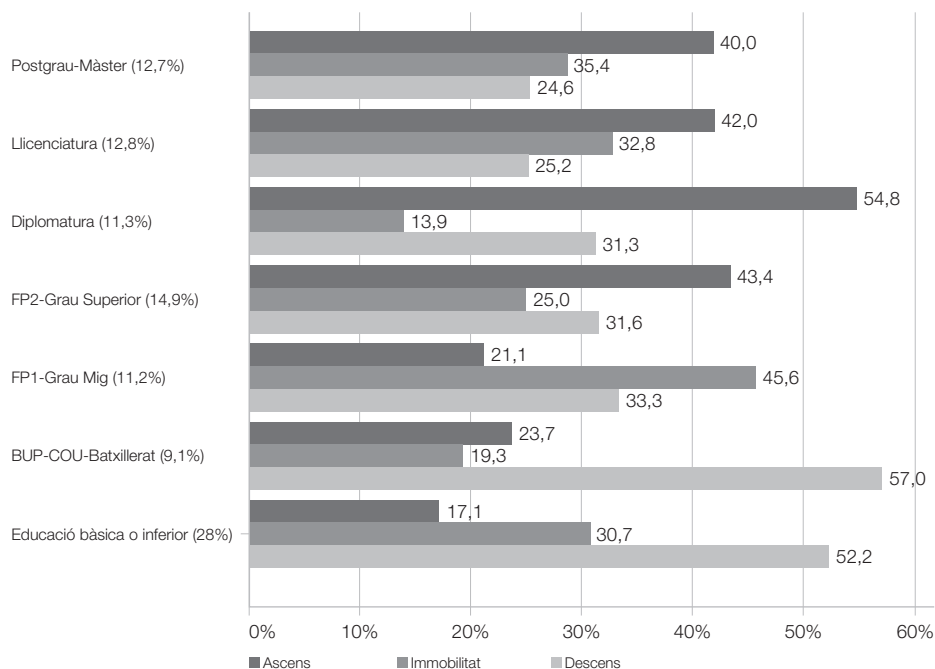
Grup d'edat	Total	Mobilitat social				Total
		Ascens	Herència	Horitzontal	Descens	
De 15 a 18 anys	29,7	19,0	15,8	11,3	53,9	100
De 19 a 22 anys	33,3	29,2	24,2	14,2	32,4	100
De 23 a 26 anys	31,5	50,2	16,6	6,0	27,2	100
Més de 27 anys	5,5	41,5	34,0	11,3	13,2	100
Total	100	31,8	18,5	10,8	38,9	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

En funció de les titulacions i dels nivells educatius assolits, els resultats tornen a ser coincidents amb els ja obtinguts en recerques prèvies (Martínez-Celorrio i Marín, 2010 i 2011). Són les diplomatures les que experimenten la major taxa d'ascens social (quasi 55%). Destaca també la funció de trampolí de l'FP Superior (43%) molt per sobre dels batxillerats (24%) i de l'FP Mitjana (21%), i supera fins i tot per poc l'ascens social obtingut des de llicenciatures i des de màsters i postgraus (42%). La màxima herència de classe la trobem entre postgraduats/ades amb màsters o doctorats, tal i com calia esperar, amb un 29% i entre les persones joves adultes amb FP Mitjana (28%) que reproduïen els oficis obrers i tècnics similars als dels seus progenitors.

Per últim, un altre resultat coincident és el major risc de descens social per a aquelles persones joves amb titulacions genèriques i no especialitzades: els i les qui s'han plantat amb un batxillerat registren un 57% de descens social intergeneracional, superant fins i tot a les persones joves adultes amb nivells bàsics o inferiors a bàsics (52%). També, novament es confirmen les titulacions de l'educació terciària (FP Superior i graus universitaris) com a llindar multiplicador de les oportunitats (Martínez-Celorrio i Marín, 2012), evidenciant l'elevació del nivell selectiu del mercat de treball.

GRÀFIC 8.7. Mobilitat social absoluta segons nivell educatiu. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

La centralitat de l'educació com a principal criteri d'estratificació i de divisió social queda reflectida en les tres taules següents. La taula 8.24 recull els destins de classe del 28% de les persones joves adultes que no assoleixen el nivell secundari (un 13% sense completar l'educació bàsica i un altre 15% amb un màxim d'educació bàsica o ESO).

TAULA 8.24. Destinació de classe segons origen social. Joves de 25 a 34 anys amb estudis obligatoris o inferiors. Catalunya, 2012. Percentatge

Origen de classe (EGP)	Total	Destinació de classe					Total
		I-II Experta	IV Petita burguesia	III-V Intermè- dies	VI-VII Obrera	No ocupat/ ada	
I-II Experta	9,2	--	--	--	--	100	100
IV Petita burgesia	31,3	3	22,5	7,7	38,0	29,0	100
III-V Intermèdies	22,2	6,5	28,2	11,0	22,0	32,3	100
VI-VII Obrera	37,3	--	4,0	6,0	50,0	40,0	100
Total	100	2,0	13,0	7,0	43,0	35,0	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

L'origen social no intervé ni s'anteposa a millorar els destins socials amb aquest nivell baix d'estudis. El 9,2% de fills i filles de directius i professionals amb un màxim d'estudis bàsics apareixen com a no ocupats/ades al 2012; mentre que entre el 37% de fills d'obrers que tenen aquest baix nivell acadèmic, el 40% arriba a la condició de no ocupat/ada al 2012.

Per a joves sense estudis secundaris provinents de la classe superior (I-II) aquest nivell de pobresa formativa comporta un desclassament sense que el seu superior origen social els salvaguardi. A l'inrevés, pateixen el cost de descens més alt i accentuat. El mateix passa entre les persones joves adultes amb FP. El 18,5% de fills i filles de directius i professionals assoleix aquest nivell però un 43% no el rentabilitza en el mercat de treball i consta com a no ocupats/ades. En canvi, són els fills i les filles de la petita burgesia i de les classes intermèdies amb nivells d'FP els qui més s'enclassen en les capes intermèdies, tot presentant les menors taxes de no ocupació. Entre els fills i les filles d'obrers amb FP, un 30% s'enclassa també com a obrers de segona generació però un 47,1% acaba en destins de classe mitjana o de classe experta I-II.

TAULA 8.25. Destinació de classe segons origen social. Joves de 25 a 34 anys amb estudis d'FP. Catalunya, 2012. Percentatge

Origen de classe (EGP)	Total	Destinació de classe					Total
		I-II Experta	IV Petita burguesia	III-V Intermè- dies	VI-VII Obreres	No ocupat/ ada	
I-II Experta	18,5	3,5	3,5	28,5	21,4	43,1	100
IV Petita burgesia	26,7	13,6	16,3	31,8	21,8	16,5	100
III-V Intermèdies	25,1	11,5	3,8	48,0	19,2	17,5	100
VI-VII Obreres	28,0	11,4	9,3	26,4	30,0	22,9	100
Total	100	11,5	10,3	31,8	24,8	21,6	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Entre les persones joves adultes universitàries es repeteix el mateix patró, sense que els orígens socials superiors (I-II) actuïn com a avantatge reforçador de l'enclassament. Certament, el 66% dels joves amb aquests orígens assoleixen graus universitaris, per un 27% en el cas dels fills d'obrers; però això no implica un millor enclassament, ans al contrari (veure taula 8.22). Tan sols un terç dels universitaris d'origen social superior s'enclassen ells mateixos en la mateixa classe dels seus pares, mentre que ho aconsegueixen el 47% dels universitaris fills de les capes intermèdies i el 45% dels fills universitaris d'origen obrer. Alhora, és més probable que els universitaris dels orígens socials superiors (I-II) constin com a no ocupats/ades al 2012 (23%), suportant un major cost de descens que no pas els fills universitaris de les classes intermèdies (7,4% de no ocupació) i de les classes obreres (15,4% de no ocupació).

La darrera fila de la taula 8.26 ens mostra el total dels destins de classe dels universitaris. Un 40% assolixen en classar-se com a directius i professionals i un altre 11,7% ho fan com a petits empresaris i autònoms. La meitat restant dels universitaris (48%) pateix el descens de classe (subocupats en destins III-V intermedis i en destins obrers) i el descens d'estatus en forma d'atur i de no ocupació. El 15,7% de jove universitaris d'entre 25 i 34 anys es declara aturat/ada i no ocupat/ada al 2012 front al 21,6% dels joves amb FP i el 35% dels joves amb un màxim d'estudis bàsics. Certament, les titulacions universitàries són més protectores i redueixen el risc d'atur però també tenen major cost de descens en forma de subocupació amb un 32% que acaba en classat en les capes intermèdies i obreres.

TAULA 8.26. Destinació de classe segons origen social. Joves de 25 a 34 anys amb estudis universitaris. Catalunya, 2012. Percentatge

Origen de classe (EGP)	Total	Destinació de classe					Total
		I-II Experta	IV Petita burgesia	III-V Intermèdies	VI-VII Obreres	No ocupat/ada	
I-II Experta	66,2	34,0	10,0	26,0	7,0	23,0	100
IV Petita burgesia	34,2	37,6	17,7	23,4	6,4	14,9	100
III-V Intermèdies	32,9	47,1	8,8	26,5	10,3	7,4	100
VI-VII Obreres	27,1	44,9	8,1	25,0	6,6	15,4	100
Total	100	40,4	11,7	25,0	7,2	15,7	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Les dades de l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 permeten aportar un resultat fins ara inèdit sobre els resultats de mobilitat social intergeneracional segons la xarxa d'escolarització predominant entre els joves de 28 a 34 anys. No existeix diferència ni discriminació positiva o negativa si s'ha seguit una escolarització pública o concertada. Les oportunitats d'ascens social havent seguit aquestes dues opcions d'escola són les mateixes, al voltant del 35%. En els itineraris escolaritzats en centres concertats (quasi el 20% de les persones joves) sí que consta una major herència i reproducció social (del 24%) que és superior a la registrada en l'escolarització pública (16%), dades que confirmarien el tòpic popular d'aquest tipus d'escoles com a llocs d'enclavament distintiu enfront del reclutament més interclassista de la pública. Tot i així, no cal obviar que l'escolarització concertada registra un 31% de descens social per un 38% de l'escola pública, sense que es pugui defensar la dualitat o una màxima desigualtat de resultats de mobilitat entre ambdues xarxes d'escolarització. Els resultats d'aquelles persones joves que han alternat escola pública i privada concertada són una mena d'híbrid dels dos tipus amb una major herència o reproducció de classe que a la pública però, també, amb major descens social que a l'escolarització estrictament concertada.

TAULA 8.27. Mobilitat social absoluta segons xarxa d'escolarització. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Xarxa d'escolarització	Total	Mobilitat social				Total
		Ascens	Herència	Horitzontal	Descens	
Escola pública	50,5	35,0	16,3	10,6	38,1	100
Combinació pública i concertada	30,0	27,3	24,1	10,1	38,5	100
Escola concertada	19,5	36,0	24,2	8,6	31,2	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Per acabar aquest capítol, presentem els resultats de mobilitat social intergeneracional segons s'hagi gaudit o no de beques en la trajectòria educativa. Les dades perfilen una clara conclusió: quantes més etapes acadèmiques becades, major taxa d'ascens social i a la inversa. Tan sols el 6% de les persones joves adultes de 28 a 34 anys va gaudir de més de dues etapes acadèmiques becades i un altre 15% de joves ha gaudit de dues etapes amb beca. Tot i així, aquest col·lectiu de joves assoleixen fins el 53% de taxa d'ascens social. Són sobretot fills/filles de les capes mitjanes i obreres que han pogut allargar l'escolarització.

TAULA 8.28. Mobilitat social absoluta segons nombre d'etapes acadèmiques becades en la trajectòria educativa. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Nombre d'etapes becades	Total	Mobilitat social				Total
		Ascens	Herència	Horitzontal	Descens	
Cap beca	72,4	27,3	21,3	9,4	42,0	100
Una etapa becada	7,4	25,0	23,7	13,2	38,2	100
Dues etapes becades	14,7	52,6	14,5	11,2	21,7	100
> dues etapes becades	5,5	53,6	10,7	10,7	25,0	100
Total	100	31,8	18,5	10,8	38,9	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Atès l'efecte trampolí que tenen les beques i la seva infreqüència en l'ESO i en els nivells secundaris convé, com ja hem dit, instar de nou la devolució i el traspàs de la política de beques no universitàries com a una eina necessària per lluitar contra el fracàs escolar i elevar les aspiracions i les expectatives acadèmiques entre els fills i les filles de les classes més baixes i allunyades de la cultura escolar. Resulta anòmal com a país que els partits polítics, els sindicats d'ensenyament, les associacions d'estudiants i les federacions de pares i mares no recuperin aquesta exigència i normalitzin l'actual situació d'alegalitat i bloqueig de la competència de la Generalitat en matèria de beques no universitàries. Amb aquesta eina, l'alta mobilitat i la fluïdesa social que hem analitzat encara seria socialment més justa i equitativa.

Les diferències territorials en la mobilitat social de les persones joves de 28 a 34 anys

Si analitzem la mobilitat social dels joves de 28 a 34 anys per territoris de residència, se'ns dibuixen quatre zones geogràfiques del país ben diferenciades. La primera correspon a les Comarques Centrals, on trobem les taxes màximes d'ascens social pares-fills (45,3%) i el menor descens social (30,2%) de tot Catalunya. En aquest territori resideix el 5,2% de la submostra de joves de 28 a 34 anys. Les Comarques Centrals (Osona, Berguedà, Solsonès, Bages i Anoia) conformen un territori històric on va arrelar la primera industrialització, amb un teixit econòmic dens i diversificat que sempre ha actuat com a rere país del litoral central català, contribuint al seu dinamisme. Per aquestes i altres singularitats que caldria analitzar més a fons, resulta significatiu que destaquin com el territori amb major taxa d'ascens social al 2012.

La segona zona geogràfica està formada per l'Àmbit Metropolità i les Comarques Gironines, amb taxes d'ascens social properes a la mitjana catalana del 32%. A l'Àmbit Metropolità resideixen quasi el 62% de les persones joves de la submostra aquí analitzada, i marca la tendència general. A les Comarques Gironines, però, es registra una elevada taxa de descens amb quasi un 43%. La tercera zona geogràfica correspon a Ponent, Alt Pirineu, Aran i el Penedès amb taxes d'ascens intergeneracional per sota de la mitjana.

TAULA 8.29. Mobilitat absoluta segons territoris. Joves de 28 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge

Àmbit territorial	Total	Mobilitat social				Total
		Ascens	Herència	Horitzontal	Descens	
Comarques Centrals	5,2	45,3	18,9	5,7	30,2	100
Metropolità	61,7	33,0	21,6	9,3	36,1	100
Comarques Gironines	10,3	32,4	16,2	8,6	42,9	100
Ponent, Alt Pirineu i Aran	6,4	30,3	16,7	15,2	37,9	100
Penedès	6,1	28,6	19,0	12,7	39,7	100
Camp de Tarragona	7,9	24,7	17,3	12,3	45,7	100
Terres de l'Ebre	2,4	28,0	16,0	12,0	44,0	100
Total	100	31,8	18,5	10,8	38,9	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

La quarta zona geogràfica correspon al Camp de Tarragona i a les Terres de l'Ebre, amb una taxa menor d'ascens social (especialment al primer àmbit territorial, amb un 25%) i un elevat descens social de quasi el 46% i del 44% respectivament. Segurament són aquests dos territoris, més les Comarques Gironines i el Penedès, on les polítiques de joventut han de prestar més atenció i activar-hi estratègies de reactivació i de sortida de la crisi durant els propers anys. En tot cas, les desigualtats territorials són prou evidents i perfilen una dualització del país entre comarques més pròsperes i comarques més vulnerables on les persones joves queden més exposades al descens social.

8.5. Conclusions

Al 2012, el 39% de les persones joves de 28 a 34 eren inframileuristes. La dinàmica institucional i econòmica de la societat adulta està sotmetent les persones joves a una continuada precarietat generacional que sembla que no tingui fi. S'hi perfila un escenari molt preocupant, amb una forta degradació salarial i laboral que s'agreujarà amb la propera introducció dels *mini-jobs* i de les altres formes precàries de contractació que arriben fins els 30 anys, independentment del nivell educatiu i de qualificació assolida.

L'actual crisi evidencia la vulnerabilitat de les persones joves, estenent el risc de descens d'estatus i de desclassament fins el 39% entre els 28 i els 34 anys. Convé fer dos constatacions que ajuden a contextualitzar millor aquesta dada prou impactant. En primer lloc, el 40% del total de descens social és a causa de l'atur i s'experimenta com a descens temporal d'estatus perllongat per la crisi. Bona part de la reducció de la taxa de descens social passaria per una ràpida sortida de la crisi capaç de crear feina i noves posicions professionals per ocupar i per aspirar-hi. Confiem que la sortida de la crisi no trigui gaire i es comenci a animar aviat el flux de crèdit financer a les empreses i la creació d'ocupació. Tanmateix, l'escenari post crisi s'endevina molt més complex i pausat per la lenta absorció del considerable volum d'atur juvenil acumulat. D'aquí que l'actual 39% de descens social absolut s'encalli i s'endureixi en els propers anys, generant noves reaccions, decisions i comportaments per part dels joves i de les joves (una major conflictivitat i protesta política o una major opció d'emigrar).

En segon lloc, el 66% de tot el descens social correspon a fills i filles de les diferents capes mitjanes, fet que confirma el discurs general sobre la devaluació i la inseguretat d'estatus de les classes mitjanes i la seva centralitat com a subjecte col·lectiu emergent (i indignat). No obstant això, tot i patir un major cost de descens que la resta, les classes mitjanes professionals (I-II) continuen fent valer el seu avantatge i poder de classe: tenen 7 vegades més probabilitats que els fills i les filles d'origens obrers baixos (VIb-VII) d'evitar l'atur i d'acabar enclassats com a directius i professionals igual que els seus pares. Les classes mitjanes tenen major risc de descens, però també major poder d'enclassament que les classes més baixes, ja que el seu avantatge és per capital cultural i acadèmic, adquirit sobretot en el sistema educatiu.

La pauta meritocràtica predominant i la centralitat que té l'educació en les oportunitats d'enclassament de les persones joves conformen un tret definitori de l'estratificació social catalana. D'aquí la importància que hi juga el disseny institucional del sistema educatiu i el sistema de beques en tant que mecanismes de redistribució, capaços de compensar les desigualtats d'origen. En ple context d'una nova reforma educativa segregadora (LOMCE) i de polítiques d'austeritat i de retallades que afecten la inversió en educació i en professorat, que fan perillar les condicions per maximitzar la redistribució, entesa com a efectiva igualtat d'oportunitats. La injusta i antiredistributiva política de beques, que hem constatat, és un altre obstacle afegit que, com la resta, només serà superable des d'un sistema educatiu propi, català, integrador i equitatiu, que encara està per assolir.

En aquest context, les polítiques integrals de joventut han d'intervenir per reduir les desigualtats socials d'origen i per afavorir la fluidesa social (*social openness*). El seu caire transversal fa connectar les polítiques de joventut amb les polítiques educatives, de mercat de treball, d'habitatge i de benestar social, actuant com a rerefons que activa i enforteix la promoció social dels i les joves. Davant els grans reptes com a país i com a economia en crisi, ens cal potenciar una nova cultura institucional i de gestió pública en què la coordinació interdepartamental doni passos fermes cap a la transversalitat i la integralitat focalitzada.

En aquest enfocament, les polítiques de joventut han de ser l'ànima i el motor de les polítiques de mobilitat i de cohesió social. Una recent iniciativa del Consell d'Europa (Nunn, 2012) defensa impulsar el mix de polítiques que activen la promoció social dels joves i de les joves i que lluiten contra l'herència social i la transmissió intergeneracional dels avantatges o dels desavantatges. Condensen i sumen multitud d'intervencions que impacten d'una manera directa o indirecta en les oportunitats de mobilitat social dels joves i de les joves i que inclouen:

- Les polítiques d'infància, que potencien l'escolarització, el lleure, la socialització i la participació infantil en ciutats educadores i inclusives;
- Les polítiques de suport a les famílies que superen els desavantatges causats per la pobresa sobtada, la malaltia o la dependència entre els membres de la llar;
- Les polítiques d'inclusió social i de discriminació positiva per a col·lectius i minories vulnerables per discapacitat, condició ètnica o estrangeria;
- Les polítiques educatives, que garanteixen igualtat d'oportunitats en totes les etapes acadèmiques, beques i ajuts a les persones joves més desafavorides, i escoles, instituts i universitats interclassistes (*social mixing*) sense segregacions per raons d'origen;
- Les polítiques de mercat de treball, que afavoreixen la requalificació al llarg de la vida, les segones oportunitats, la seguretat i la qualitat laboral, els incentius a l'emprenedoria i a la innovació o la llibertat d'oficis i serveis;
- Les polítiques d'habitatge i urbanisme, que han de promoure l'emancipació i la integració residencial en barris interclassistes cohesionats en la diversitat i amb una oferta de serveis públics de qualitat.

El desenvolupament coherent i coordinat d'aquest mix de polítiques de cohesió i promoció social hauria de ser liderat i monitoritzat per les polítiques integrals de joventut. Un nou exemple d'intervenció en aquest sentit seran els nous esquemes de "garantia juvenil" universalitzats a partir del 2013 des de la política europea i que ja van ser proposats a casa nostra (Martínez-Celorio, 2001). Convindria que les polítiques de joventut poguessin intervenir –hi en el disseny i en el desplegament i, juntament amb les polítiques actives d'ocupació, les polítiques socials i educatives, d'emprenedoria i d'innovació impulsar l'economia del coneixement, verda, solidària i digital com a ecosistema d'inserció de les noves generacions.

L'assumpció de polítiques integrals i de cicle vital s'està imposant en els països europeus com l'enfocament modern de les polítiques públiques per tal de donar resposta a les necessitats de la infància, la joventut, l'adulthood i l'ancianitat. Són esquemes i enfocaments en què la lluita contra la desigualtat d'oportunitats i contra els riscos de vulnerabilitat social guien les millors pràctiques. En el seu rerefons són polítiques de mobilitat social i de justícia social vertebrades com a respostes inclusives, intergeneracionals i democràtiques. Esperem ser capaços de consensuar-les i de construir-les en l'actual marc polític i institucional, per tal de potenciar la igualtat fluida d'oportunitats que caracteritza l'estratificació social catalana.

Bibliografia

ARNETT, J. (2004). *Emerging Adulthood: The Winding Road from Late Teens through the Twenties*. Oxford: Oxford University Press.

BAXTER, J. (1992). "Las mujeres y el análisis de clase: una perspectiva comparada". A: *Política y Sociedad*, núm. 11, p. 85-97.

BECK, U. i BECK-GERNSHEIM, E. (2003). *La individualización*. Barcelona: Paidós.

CARABAÑA, J. (1993). "Sistemas de enseñanza y clases sociales". A: GARCÍA de LEÓN, M. A. et al. *Sociología de la educación*. Barcelona: Barcanova.

ELZO, J. (coord.) (2009). *Models educatius familiars a Catalunya*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

ERIKSON, R. i GOLDTHORPE, J. H. (1993). *The Constant Flux: A Study of Class Mobility in Industrial Societies*. Oxford: Clarendon Press.

GIL CALVO, E. (2001). *Nacidos para cambiar*. Madrid: Taurus.

GOLDTHORPE, J.H. (2010). *De la sociología. Números, narrativas e integración de la investigación y la teoría*. Madrid: CIS.

-- "Women and class analysis: in defence of the conventional view". A: *Sociology*, núm. 17 (4), p. 465-488

JURADO, T. (2004). "Las nuevas familias españolas". A: González, J. et al. *Tres décadas de cambio social en España*. Madrid: Alianza editorial, p. 51-80.

MARSHALL, G. (2005). "Absolute Mobility". A: *Dictionary of Sociology*. Oxford: Oxford University Press.

MARTÍNEZ CELORRIO, X. i MARÍN SALDO, A. (2010). *Educació i mobilitat social a Catalunya*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

-- (2011). *Educació i mobilitat social a Catalunya. Actualització amb dades del PaD-2009*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

-- (2012). *Crisi, trajectòries socials i educació*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

MARTÍNEZ CELORRIO, X. (2001). *Garanties formatives i accés al coneixement per a joves poc qualificats*. Barcelona: Universitat de Barcelona-Federació d'Ensenyament de CC.OO.

NUNN, A. (2012). *Fostering social mobility as a contribution to social cohesion*. Estrasburg: Council of Europe.

REQUENA, M. (2011). "Estratificación y clases sociales". A: *Informe España 2011*. Madrid: Fundación Encuentro, p. 300-366.

SERRACANT, P. (2009). "Trajectòries juvenils en la Catalunya actual. Una mirada a través de l'Enquesta a la joventut de Catalunya". A: *Revista Àmbits*, núm. 41, p. 49-56.

SOLER MARTÍ, R. (2009). "El paper de les polítiques de joventut en la mobilitat social intergeneracional". A: *Revista Àmbits*, núm. 41, p. 58-62.

TORRUBIA, R. i DOVAL, E. (coord.) (2009). *Família i educació a Catalunya*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

WALBY, S. (1988). *Gender Segregation at Work*. Milton Keynes: Open University Press.